सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण प्रतिवेदन

(Organizational and Management Survey Report)

कौडेना गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
कौडेना, सर्लाही

२०८०

प्रतिवेदन पेस गर्ने :

समिका रिसर्च एण्ड ट्रेनिङ सेन्टर प्रा. लि., ललितपुर

E-mail: samika.rtc2076@gmail.com

विषयसूची

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ कार्यदलको परिचय १

१.३ अध्ययनको उद्देश्य २

१.४ अध्ययनको विधि र सीमा २

२.१ विद्यमान साङ्गठनिक ढाँचा ३

२.२. विद्यमान दरबन्दीको अवस्था ४

२.३ विद्यमान संरचना र दरबन्दी सम्वन्धमा देखिएका समस्याहरु ५

२.४ कानुनी व्यवस्था ६

२.५ संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणका सिद्धान्तहरु ७

३.१ कार्यक्रम, कार्य बोझ र कार्य प्रकृतिको विश्लेषण ९

३.२ नेपाल सरकारवाट स्वीकृत कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यको विश्लेषण ९

३.३ उपलब्ध मानव स्रोतको आँकलन ३६

३.४ परिवर्तनको औचित्य ३६

४.१ प्रस्तावित साङ्गठनिक ढाँचाको व्याख्या ३७

४.२ प्रस्तावित दरबन्दी विवरणको व्याख्या ३७

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र अन्तर्गतका निकायहरुको प्रस्तावित दरबन्दी तेरिज ३९

कौडेना आधारभूत अस्पतालको प्रस्तावित संगठन संरचना (१५ शैय्याको आधारभूत अस्पताल) ४२

कौडेना आधारभूत अस्पतालको प्रस्तावित दरवन्दीतेरिज ४३

वित्तीय विश्लेषण: ४४

शाखा तथा इकाईहरुको कार्य विवरण ४५

स्वास्थ्य चौकि र शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको कार्यविवरण ६७

भाग - १

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि

सरकारी कार्यालयहरूमा सङ्गठन तथा जनशक्ति विस्तार तथा सङ्कुचन गर्दा निश्चित आधार सहितको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था निजामती सेवा ऐन, २०४९ ले गरेको छ। निजामती सेवा ऐनको दफा ६क को उपदफा (२) अनुसार कुनै नयाँ सरकारी कार्यालय स्थापना गर्न सङ्गठन संरचना तयार गर्दा र नयाँ दरबन्दी सिर्जना गर्दा वा तत्काल कायम रहेको सङ्गठन संरचना र दरबन्दीमा पुनरावलोकन गर्दा वा हेरफेर गर्दा सम्बन्धित मन्त्रालयले कार्यक्रम, कार्य बोझ, कार्य प्रकृति तथा दरबन्दी थप गर्नुपर्ने कारण र सोको औचित्य तथा उपलब्ध मानव स्रोत समेतको आधारमा सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरी अर्थ मन्त्रालयको सहमति लिई सामान्य प्रशासन मन्त्रालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ। यस्तै उपदफा (२क) मा व्यवस्था भए अनुरूप अर्थ मन्त्रालयबाट प्राप्त सहमतिको आधारमा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले सोको मूल्याङ्कन गरी स्वीकृतिको लागि नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद् समक्ष पेस गर्नु पर्नेछ भन्ने उल्लेख छ ।

नेपालको संविधानको अनुसूचीहरू बमोजिम स्थानीय तहको एकल अधिकार तथा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा गाउँपालिकाको कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ बमोजिम गाउँपालिकाको कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट विभिन्न मितिमा स्वीकृत भएको यस गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना र दरबन्दीलाई समसामयिक बनाउनका लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ र कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७५ बमोजिम गाउँपालिकाको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरिएको हो।

१.२ कार्यदलको परिचय

कौडेना गाउँपालिका र समिका अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्र (Samika Research and Training Center), ललितपुरबिच गाउँपालिकाको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्ने सम्झौता भए बमोजिम समिका अनुसन्धान तथा तालिम केन्द्र, ललितपुरका विशेषज्ञहरूबाट यो सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको कार्य सम्पादन भएको हो। सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको क्रममा केन्द्रबाट गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, गाउँपालिकाका सदस्यहरू, वडा अध्यक्ष, वडा सदस्यहरू, प्रमुख

प्रशासकीय अधिकृत तथा विषयगत शाखाका प्रमुखहरुसँग छलफल गरी वहाँहरूको सक्रिय सहभागिता र सल्लाह लिइएको थियो।

केन्द्रले तयार गरेको प्रतिवेदन गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरूसँग छलफल गरी अन्तिम रूप दिइएको हो। यसर्थ यस कार्यमा गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरू, वडा अध्यक्ष, वडा सदस्यहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा विषयगत शाखाका प्रमुखहरुको संलग्नता रहेको छ

१.३ अध्ययनको उद्देश्य

- स्थानीय तहको एकल अधिकार तथा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन र कर्मचारी समायोजन ऐन बमोजिम गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना र दरबन्दी तेरिज स्वीकृतिका लागि सिफारिस गर्ने,
- प्रस्ताव गरिएका शाखाहरूको कार्य विवरण सिफारिस गर्ने ।

१.४ अध्ययनको विधि र सीमा

केन्द्रले सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका सर्वमान्य सिद्धान्त, गाउँपालिकाका नेपालको संविधानमा उल्लिखित एकल तथा साझा अधिकार, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन बमोजिम केन्द्रका अधिकार समेतको आधारमा गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना, दरबन्दी तेरिज तथा शाखाहरूको कार्य विवरण, कार्यक्रम, कार्य बोझ र कार्य प्रकृतिको अध्ययन विश्लेषण, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरूबाट प्राप्त राय/सुझावहरू तथा विगतका अध्ययन प्रतिवेदनहरूको विश्लेषण समेतको आधारमा यो प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। प्रस्तावित शाखाहरूमा कार्य गर्नका लागि दरबन्दी सृजना भई कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७५ बमोजिम गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना तथा कर्मचारी दरबन्दी पुनरावलोकन गर्नु परेको र गाउँपालिकाको संरचनालाई समयानुकूल बनाउन गर्नुपर्ने आवश्यक परिवर्तन गर्नका लागि तोकिएको छोटो समयमा नै यो सङ्गठन संरचना र दरबन्दी विवरण तयार गरिएको छ ।

भाग - २

२.१ विद्यमान साङ्गठनिक ढाँचा

साबिकमा नेपाल सरकार(मन्त्रिपरिषद्) बाट स्वीकृत भएको कौडेना गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना देहाय बमोजिम रहेको छ ।

कौडेना गाउँपालिका, सर्लाही, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको संगठन संरचना

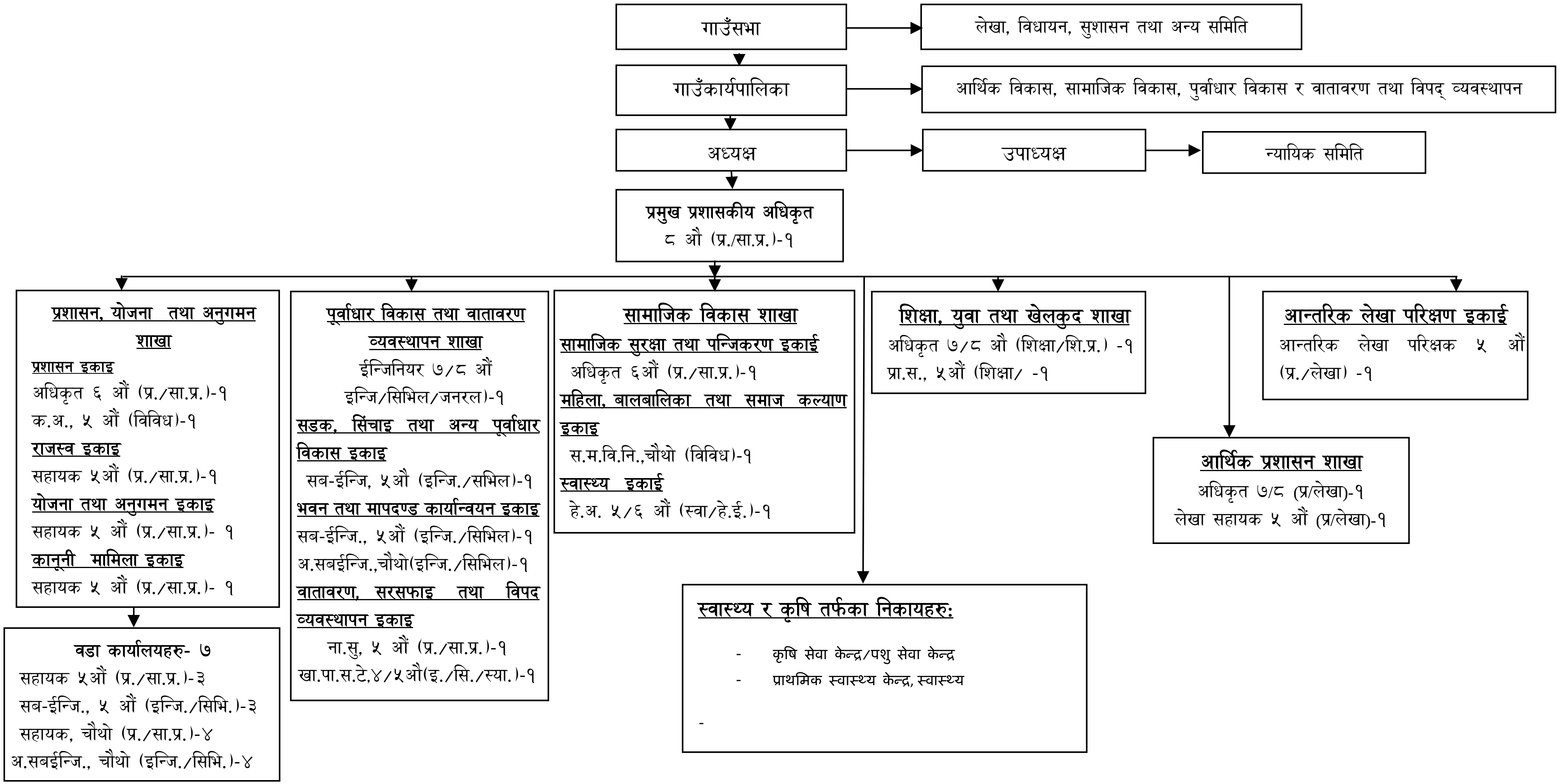

२.२. विद्यमान दरबन्दीको अवस्था

कौडेना गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, सर्लाहीको दरवन्दी तेरिज

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समूह	उपसमूह	स्वीकृत दरवन्दी	अन्य सेवाबाट समायोजन हुने दरबन्दी	बाँकी दरबन्दी	कैफियत
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	८ औं	प्रशासन	सा.प्र.		१			
२	इन्जिनियर	७/८ औं	इन्जि.	सिभिल		१		१	
३	अधिकृत	७/८ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१		१	
४	अधिकृत	७/८ औं	प्रशासन	लेखा		१		१	
५	अधिकृत	६ औं	प्रशासन	सा.प्र.		२		२	
६	आन्तरिक लेखापरीक्षक	५ औं	प्रशासन	लेखा		१		१	
७	सहायक	५ औं	प्रशासन	सा.प्र.		४		४	
८	कम्प्यूटर अपरेटर	५ औं	विविध			१		१	
९	लेखा सहायक	५ औं	प्रशासन	लेखा		१		१	
१०	प्रा.स.	५ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१		१	
११	हे.अ.	५/६ औं	स्वास्थ्य	हे.ई.		१		१	
१२	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल		२		२	
१३	अ.सव.इन्जिनियर	चौथो	इन्जि.	सिभिल		१		१	
१४	स. महिला विकास निरिक्षक	चौथो	विविध			१		१	
१५	खा.पा.स.टे.	चौथो/पाचौं	इन्जि.	सिभिल	स्यानीटरी	१		१	
कार्यालय तर्फ जम्मा						२०	०	१९	
वडा कार्यालय (७ वटा)								0	
१	सहायक	५ औं	प्रशासन	सा.प्र.		३		३	
२	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल		३		३	
३	सहायक	चौथो	प्रशासन	सा.प्र.		४		४	

४	अ. सव-इन्जिनियर	चौथो	इन्जि.	सिभिल		४		४	
वडा कार्यालय तर्फ जम्मा						१४		१४	
कुल जम्मा						३४		३३	

नोट : कुनै स्थानीय तहमा तृतीय तहको कर्मचारी कार्यरत भएमा निजलाई स्वीकृत सङ्गठन संरचनाअनुसारको मिल्दो चौथो तहमा कामकाज लगाउन सकिनेछ। त्यस्तो पदमा कार्यरत कर्मचारी जुनसुकै कारणबाट रिक्त भएमा सो पद स्वतः खारेज हुनेछ।

सङ्गठन संरचना भित्र नपरेका सरसफाइ, दमकल सञ्चालन, एम्बुलेन्स सञ्चालन, नगर प्रहरी जस्ता स्थायी कर्मचारीलाई हाल कार्यरत रहेकै पदमा कामकाज लगाउन सकिनेछ र त्यस्ता पदमा कार्यरत कर्मचारी कुनै कारणबाट रिक्त भएमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार कामकाज गराउनु पर्नेछ ।

स्थानीय तहमा समायोजन भएका खा.पा.स.टे. चौथो र पाँचौं कर्मचारीहरूलाई निजहरूको शैक्षिक योग्यता समेतको आधारमा सब-ई., अ.स.ई. वा प्रा.स. को पदमा कामकाज लगाउन सकिनेछ ।

यस दरबन्दी भन्दा बाहेक गाउँपालिकाका स्थायी कर्मचारीहरूले गाउँपालिकाले खटाए बमोजिमको काम गर्नु पर्ने छ ।

कृषि र पशु तर्फको दरबन्दी

क्र.सं.	पद	तह	सेवा	समूह	दरबन्दी			जम्मा	कैफियत
१	कृषि अधिकृत	७/८ औं	कृषि	कृषि	१			१	
२	पशु विकास अधिकृत	७/८ औं	कृषि	लपोडेडे	१			१	
३	प्रा. स.	५ औं	कृषि	कृषि	२			२	
४	प्रा. स.	५ औं	कृषि	भेटेरिनरी	१			१	
५	प्रा. स.	५ औं	कृषि	लपोडेडे	१			१	
६	ना.प्रा.स.	४ औं	कृषि	कृषि	१			१	
७	ना.प्रा.स.	४ औं	कृषि	भेटेरिनरी	१			१	
८	ना.प्रा.स.	४ औं	कृषि	लपोडेडे	१			१	
				जम्मा	९			९	

२.३ विद्यमान संरचना र दरबन्दी सम्वन्धमा देखिएका समस्याहरु

नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को विभिन्न मितिका निर्णय बमोजिम यस गाउँपालिकाको कूल ४३ वटा दरबन्दीहरू स्वीकृत भएको छ। जसमध्ये प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सङ्घको दरबन्दी रहेको र बाँकी ४२ दरबन्दीहरू गाउँपालिकाको रहने गरी निर्णय भएको छ। त्यसपश्चात् विभिन्न समयमा दरबन्दी सृजना गरी कर्मचारी समायोजन भई आएको छ। हालसम्म यस गाउँपालिकामा स्थायी र

करार गरी ११५ जनाको दरबन्दी स्वीकृत गरी विभिन्न काममा खटाइएको देखिन्छ। उक्त दरबन्दीबाट मात्र गाउँपालिकाको सम्पूर्ण कार्यहरू सम्पादन गर्न कठिन भएको हुँदा सङ्गठन तथा व्यवस्थापन गरी महाशाखा र शाखाहरूको दरबन्दीहरूको मिलान एवं थप सृजना गर्नुपर्ने देखिन्छ।

त्यस्तै कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७५ को दफा ३ को उपदफा (१०) मा कर्मचारी समायोजनको कार्य समाप्त भएपश्चात् प्रदेश र स्थानीय तहको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण सम्बन्धित निकायले आफैंले गर्न सक्ने व्यवस्था भए बमोजिम सङ्घबाट कर्मचारी समायोजनको काम समेत समापन भएकाले गाउँपालिकाको दरबन्दी पुनरावलोकनका लागि समेत यो सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्नुपरेको हो ।

२.४ कानुनी व्यवस्था

कौडेना गाउँपालिका, सर्लाहीको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका लागि देहायका कानुनी आधारहरू रहेका छन् ।

क. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ को

उपदफा (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको आफ्नो कार्य बोझ, राजश्व क्षमता, खर्चको आकार, स्थानीय आवश्यकता र विशिष्टता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा गाउँपालिका वा नगरपालिकामा विषयगत शाखा वा महाशाखा रहेको सङ्गठन संरचना कायम गर्नु पर्नेछ।

उपदफा (२) उपदफा (१) बमोजिमको सङ्गठन संरचनामा हरेक वडाको सङ्गठन संरचना समेत समावेश भएको हुनु पर्नेछ।

उपदफा (३) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले गाउँपालिका वा नगरपालिकाको अधिकार क्षेत्र तथा कार्य बोझ समेतको विश्लेषण गरी सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको लागि आवश्यक पर्ने तथा सेवा करारबाट लिइने कर्मचारीको दरबन्दीको प्रस्ताव तयार गर्नु पर्नेछ।

उपदफा (४) उपदफा (३) बमोजिम कर्मचारीको दरबन्दीको प्रस्ताव तयार गर्दा स्थायी कर्मचारीको लागि चाहिने तलब, भत्ता, सञ्चय कोष कट्टी रकम, योगदानमा आधारित उपदान वा निवृत्तिभरण, औषधि उपचार सम्बन्धित बिदा जस्ता सेवा सुविधाको लागि लाग्ने खर्च व्योहोर्ने स्रोत समेतको विश्लेषण गरी त्यस्तो खर्च सुनिश्चित हुने गरी मात्र दरबन्दी प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ।

उपदफा (५) उपदफा (३) बमोजिम दरबन्दीको प्रस्ताव तयार गर्दा सेवा करारको लागि चाहिने तलब, भत्ता तथा योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा जस्ता सेवा सुविधाको लागि लाग्ने खर्च व्योहोर्ने स्रोत समेतको विश्लेषण गरी त्यस्तो खर्च सुनिश्चित हुने गरी मात्र दरबन्दी प्रस्ताव गर्नु पर्नेछ।

उपदफा (६) स्थानीय तहको सेवा सञ्चालनको लागि अस्थायी दरबन्दी सिर्जना गर्न सकिने छैन।

उपदफा (७) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा कुनै कार्य सम्पादन गर्न विशेषज्ञ सेवा आवश्यक पर्ने भई सेवा करारबाट कार्य सम्पादन गर्दा उपयुक्त र प्रभावकारी हुने देखेमा सेवा करारबाट त्यस्तो कार्य गर्न सक्नेछ।

उपदफा (८) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा उल्लेख भएको भए तापनि गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले नगर प्रहरी, सवारी चालक, सयश, कार्यालय सहयोगी, प्लम्बर, ईलेक्ट्रिसियन, चौकीदार, माली, बगैंचे र सरसफाइ सम्बन्धी पदमा स्थायी पदपूर्ति नगरी प्रतिस्पर्धाको आधारमा सेवा करारबाट मात्र लिनु पर्नेछ। सो बाहेकका अन्य पद तथा सेवामा करारबाट पदपूर्ति गर्न पाइने छैन।

उपदफा (९) उपदफा (७) र (८) बमोजिम सेवा करारबाट नियुक्त गरिएका कर्मचारीको सेवा अवधि, पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा सोही करारमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

उपदफा (१०) यस दफा बमोजिम तयार गरेको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण प्रतिवेदन सभाबाट स्वीकृत गराउनु पर्नेछ।

ख. कर्मचारी समायोजन ऐन, २०७५ को दफा ३ को उपदफा (१०) कर्मचारी समायोजनको कार्य सम्पन्न भई सकेपछि प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहले आवश्यकता अनुसार सङ्गठन संरचना वा दरबन्दी थपघट, हेरफेर वा परिमार्जन गर्न सक्नेछन्। सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहबाट अनुरोध भई आएमा नेपाल सरकारले आवश्यक सहयोग गर्नेछ।

२.५ संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणका सिद्धान्तहरु

कौडेना गाउँपालिका, सर्लाहीको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका क्रममा देहायका सिद्धान्तहरू अवलम्बन गरिएको छ।

- कार्य विशिष्टीकरण - मिल्दो वा एकै प्रकृतिकोको कार्य एकै ठाउँमा राख्ने सिद्धान्त अनुरूप सङ्गठन संरचना प्रस्ताव गरिएको,

- कार्य बोझ र दरबन्दीको किसिम, तह र सङ्ख्याबिच तालमेल मिलाइएको,
- प्रत्येक पदमा आसीन कर्मचारीले हप्तामा ४० घण्टा काम गर्नु पर्ने। कुनै एक दरबन्दी सृजनाको लागि प्रत्येक हप्ता ४० घण्टाको कार्य बोझ (work load) हुनुपर्ने गरी दरबन्दी प्रस्ताव गरिएको,
- दरबन्दी संरचनालाई यथासम्भव घटाइ उपयुक्त आधारमा ल्याइएको,
- सूचना प्रविधिको प्रयोगबाट सङ्गठनको अभिलेख व्यवस्थापन कार्य सरलीकरण, समयको बचत, स्थान व्यवस्थापन (space management) कार्य दक्षतामा हासिल गर्ने सङ्गठन तथा कार्यविधिलाईई IT based बनाउने प्रयास गरिएको,
- सङ्गठन तथा दरबन्दी सिर्जना गर्दा कार्य बोझका आधारमा संरचनाको सिद्धान्त (Structure Based on workload), सङ्गठनात्मक संरचनाको आधारमा जनशक्तिको सिद्धान्त (Staffing based on Functions and Structure), आयतन लाभको सिद्धान्त (Economies of Scale) र सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता (Certainty of Service Delivery) लाई ध्यानमा राखी उपयुक्त सङ्गठन संरचना र दरबन्दी सृजना गरिएको।

भाग - ३

३.१ कार्यक्रम, कार्य बोझ र कार्य प्रकृतिको विश्लेषण

नेपालको संविधानको अनुसूचीमा रहेका स्थानीय तहका एकल तथा साझा अधिकार सूची, गाउँपालिकाद्वारा स्वीकृत कार्य विभाजन नियमावली, २०७४ लाई आधार लिई यस गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना, दरबन्दी र कार्य विवरण तयार गरिएको छ । सोही अनुसार यस गाउँपालिकामा हाललाई प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सङ्कको रहने गरी साबिकका शाखा र इकाईहरूका कार्यहरूका आधारमा एकीकृत र खण्डित गरिएको हो । गाउँपालिका अन्तर्गत विभिन्न शाखाहरू र इकाईहरू रहने गरी प्रस्ताव गरिएको छ । गाउँपालिकामा स्वास्थ्य संस्था वाहेक कुल ११५ वटा दरबन्दी प्रस्ताव गरिएको छ। यस दरबन्दीभित्र गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै शाखा इकाई, वडा कार्यालय, कृषि सेवा केन्द्र, र नगर प्रहरी तर्फको विवरण समेटिएको छ। जसमध्ये ४८ वटा पदहरू स्थायी पदपूर्ति हुने गरी प्रस्तावित गरिएको छ भने बाँकी दरबन्दीहरू करार/ज्यालादारीमा पदपूर्ति गर्ने गरी प्रस्ताव गरिएको छ। करार/ज्यालादारीमा पदपूर्ति गर्ने गरी प्रस्ताव गरिएका पदहरू विशेष गरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले तोकेका कार्यालय सहयोगी, हेभी सवारी चालक, हलुका सवारी चालक, पाले, स्वीपर जस्ता श्रेणीविहीन दरबन्दीहरू रहेका छन्। प्रस्तावित दरबन्दी गाउँपालिकाको वित्तीय श्रोत तथा कामको बोझका आधारमा एकै पटक नभई पटक पटक गरी पदपूर्ति गर्न समेत सिफारिस गरिएको छ। सङ्गठन संरचना र दरबन्दी विवरण क्रमशः अनुसूची १ र २ मा उल्लेख गरिएको छ । शाखा तथा इकाईहरूको कार्य विवरण यसै प्रतिवेदनको अनुसूची ३ मा संलग्न गरिएको छ ।

३.२ नेपाल सरकारवाट स्वीकृत कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यको विश्लेषण

नेपाल सरकारले तायार पारी स्वीकृत गरेको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनमा उल्लेखत र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा उल्लेखित स्थानीय तहले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरुका सम्बन्धमा भएको व्यवस्था तुलनात्मक रुपमा तपसील बमोजिम देखाइएको छ।

संविधानको अधिकार सूचीका विषयको विस्तृतीकरण (नेपाल सरकारबाट स्वीकृत कार्य विस्तृतिकरण प्रतिवेदनमा उल्लेखित)	स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ अनुसार स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. नगर प्रहरी	**क. नगर प्रहरी**
१.१ स्थानीय सरकारले तर्जुमा गरी लागू गरेका नीति, कानून मापदण्ड, निर्णयहरु कार्यान्वयनमा सहयोग, १.२ स्थानीय सरकारको सम्पत्ति संरक्षण १.३ स्थानीय स्तरमा हुने सभा समारोह, परम्परा, जात्रा चाडपर्व आदि व्यवस्थापनमा सहयोग पुर्याउने १.४ स्थानीय बजार,पार्किङ्गस्थल व्यवस्थापनमा सहयोग १.५ स्थानीय नगर कार्यपालिकाले तोकेका नगर गाउँ प्रहरी सम्बन्धी नीति, योजना, कार्यक्रम बमोजिमका कार्य १.६ स्थानीय कानून बमोजिम नगर सरसफाई सम्बन्धी मापदण्ड कार्यान्वयन र कसूर उपर छानवीन र अनुसन्धान १.७ स्थानीय न्यायिक समितिले गरेका आदेश, फैसला कार्यान्वयनमा सहयोग १.८ स्थानीय तहको कार्यालय परिसर, सम्पदा, सार्वजिनक, ऐलानी, पर्तिजग्गा, सार्वजनिक भवन तथा भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण र सुरक्षा १.९ विपद व्यवस्थापनमा सहयोग १.१० अपराध रोकथाम तथा अनुसन्धानमा सहयोग १.११ संघीय तथा प्रदेश कानूनको अधिनमा रहि नगरप्रहरीको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन	१. नगर प्रहरीको गठन, सन्चालन, व्यवस्थापन, नियमन तथा नगरप्रहरी सम्बन्धी नीति, कानून र मापदण्डको निर्माण तथा कार्यान्वयन, २. देहायका कार्यमा सहयोग पु-याउनको लागि नगर प्रहरीको परिचालन गर्न सक्नेः- ३. गाउँपालिका वा नगरपालिकाको नीति, कानून, मापदण्ड तथा निर्णय कार्यान्वयन, ४. गाउँपालिका वा नगरपालिकाको सम्पत्तीको सुरक्षा र संरक्षण, ५. स्थानीय स्तरमा हुने सभा, समारोह, परम्परा तथा जात्रा चाडपर्वको सुरक्षा र व्यवस्थापन, ६. स्थानीय बजार तथा पार्किङ्ग स्थलको रेखदेख र व्यवस्थापन, ७. गाउँ वा नगर सरसफाई सम्बन्धी मापदण्डको कार्यान्वयन, ८. न्यायिक समितिले गरेका मिलापत्र तथा निर्णयको कार्यान्वयन, ९. सार्वजनिक ऐलानी र पर्ती जग्गा, सार्वजनिक भवन, सम्पदा तथा भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण र सुरक्षा, १०. विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी खोजी, उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापना, ११. अनधिकृत विज्ञापन तथा होर्डिङ्ग बोर्ड नियन्त्रण, १२. छाडा पशु चौपायाको नियन्त्रण, १३. अनधिकृत निर्माण तथा सार्वजनिक सम्पत्ति अतिक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रण, १४. कार्यपालिकाले तोकेको अन्य कार्य ।

२. सहकारी संस्था २.१ सहकारी संस्था सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन २.२ स्थानीय सहकारी संस्था दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन २.३ सहकारी बचत तथा ऋण परिचालन सम्बन्धी स्थानीय मापदण्ड, नियमन २.४ सहकारी सम्बन्धी राष्ट्रिय, केन्द्रीय विषयगत, प्रादेशिक र स्थानीय संघ संस्थासँग समन्वय र सहकार्य २.५ सहकारी सम्वन्धी स्थानीय तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान २.६ स्थानीय सहकारी सम्वन्धी क्षमता अभिवृद्धि २.७ स्थानीय सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धन र परिचालन २.८ सहकारी संस्थाको प्रबर्द्धन र विकास	**ख. सहकारी संस्था** १) सहकारी संस्था सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्डको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन, २) सम्बन्धित गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको भौगोलिक क्षेत्र भित्र संचालित हुने सहकारी संस्थाको दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन, ३) सहकारी बचत तथा ऋण परिचालन सम्बन्धी स्थानीय मापदण्ड, नियमन, ४) सहकारी सम्बन्धी राष्ट्रिय, केन्द्रीय विषयगत, प्रादेशिक र स्थानीय संघ संस्थासँग समन्वय र सहकार्य, ५) सहकारी सम्वन्धी स्थानीय तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान, ६) स्थानीय सहकारी संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि, ७) स्थानीय सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धन, परिचालन र विकास
३. एफ. एम.संञ्चालन ३.१ १०० वाट सम्मका एफ. एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण र नियमन ३.२ स्थानीय क्षेत्र भित्र इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर र स्थानीय केबुल तथा तार विहिन टेलीभिजन प्रसारणको अनुमति, नवीकरण र नियमन	**ग. एफ. एम.संञ्चालन** १) १०० वाट सम्मका एफ. एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण,नियमन र खारेज, २) प्रदेश कानूनको अधीनमा रही एफ.एफ. सञ्चालन सम्बन्धी अन्य कार्य ।

४. स्थानीय कर (सम्पत्ति कर, घरबहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर (मालपोत), दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर, मालपोत संकलन (अनुसूची ९ (६) बाट समेत) ४.१ आर्थिक कार्यविधि सम्वन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन ४.२ बजेट सीमा, निर्धारण, तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन ४.३ स्थानीय सञ्चितकोष व्यवस्थापन ४.४ आर्थिक प्रशासन र व्यवस्थापन ४.५ स्थानीय तहको लगानी र लाभांशको व्यवस्थापन ४.६ स्थानीय तहको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कार्यसञ्चालन कोष एवं अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिको एकीकृत विवरण, लेखा तथा लेखापरीक्षण ४.७ सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घरजग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर (मालपोत), दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर, मालपोत, वहाल विटौरी घर जग्गा कर, मृत वा मारिएको जीवजन्तुको हाड, सिंग, प्वाँख, छालामा कर, प्राकृतिक स्रोत साधन व्यवसायिक कर सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन, बाँडफाँड, संकलन र नियमन, ४.८ स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवामा शुल्क निर्धारण र संकलन र व्यवस्थापन ४.९ ट्रेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, क्यानोनिङ्ग र ऱ्याफ्टिङ्ग शुल्क ४.१० स्थानीय राजस्व प्रवर्द्धनका लागि प्रोत्साहन ४.११ राजस्व सूचना तथा तथ्यांकको आदान प्रदान ४.१२ स्थानीय तहमा राजस्व नियन्त्रण सम्वन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड र नियमन ४.१३ स्थानीय पुर्वाधार सेवा र उपयोगमा सेवा शुल्क दस्तुर सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड र नियमन	**घ. स्थानीय कर, सेवा शुल्क तथा दस्तुर** १) संघीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमिकर (मालपोत), मनोरञ्जन कर सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन, २) स्थानीय पूर्वाधार तथा सेवाको शुल्क निर्धारण, संङ्कलन र व्यवस्थापन, ३) ट्रेकिङ्ग, कायाकिङ्ग, क्यानोनिङ्ग, बञ्जी जम्प, जिपफ्लायर, ऱ्याफ्टिङ्ग, मोटरबोट, केवुलकार सेवा लगायत अन्य जल तथा स्थल क्षेत्रमा सञ्चालन हुने नवीन पर्यटकीय सेवा तथा साहसिक खेलको शुल्क, ४) जडिबुटी, कवाडी र जीवजन्तु कर निर्धारण तथा संङ्कलन, ५) स्थानीय राजश्वको आधार विस्तार तथा प्रवर्ध्दन, ६) ढुंङ्गा, गिट्टी, वालुवा, माटो, काठ दाउरा, जराजुरी, स्लेट, खरीढुंङ्गा आदि प्राकृतिक एवं खानीजन्य वस्तुको बिक्री तथा निकासी शुल्क दस्तुर सङ्कलन, ७) सिफारिश, दर्ता, अनुमति, नवीकरण आदिको शुल्क, दस्तुर निर्धारण र सङ्कलन, ८) स्थानीय राजश्व प्रवर्ध्दनका लागि प्रोत्साहन, ९) राजश्व सूचना तथा तथ्याङ्कको आदान प्रदान, १०) संङ्घीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही स्थानीय तहमा राजश्व चुहावट नियन्त्रण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन, ११) स्थानीय पूर्वाधार सेवा र उपयोगमा सेवा शुल्क दस्तुर सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन, १२) मालपोत संकलन, १३) कर तथा सेवा शुल्क सम्बन्धी अन्य कार्य ।
५. स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन ५.१ स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्वन्धी नीति, मापदण्ड, सेवा शर्त, योजना, कार्यान्वयन र नियमन ५.२ संविधानको धारा ३०२ समेतका आधारमा कर्मचारी समायोजन पछि वित्तीय स्रोतका अधिनमा	**ङ. स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन** १) स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्वन्धी नीति, मापदण्ड, सेवाशर्त, योजना, कार्यान्वयन र नियमन

रहि आवश्यकता अनुसार कानूनबमोजिम स्थानीय सेवाको गठन, संचालन र व्यवस्थापन ५.३ स्थानीय तहको संगठन विकास,जनशक्ति व्यवस्थापन र वृत्ति विकास ५.४ संक्रमणकालीन व्यवस्थापन अन्तर्गत केन्द्रीय सरकारबाट स्थानीय तहमा समायोजन भई आउने कर्मचारीको व्यवस्थापन, उपयोग र समन्वय ५.५ कानून बमोजिम स्थानीय तहको संगठन संरचना तथा दरबन्दी निर्धारण ५.६ स्थानीय सेवाको व्यवस्थापनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग, प्रवर्द्धन र नियम	२) संविधानको धारा ३०२ को उपधारा (२) बमोजिम समायोजन भएका कर्मचारीको व्यवस्थापन, उपयोग र समन्वय, ३) संगठन विकास, जनशक्ति व्यवस्थापन र वृत्ति विकास ४) संघीय कानून बमोजिम संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे गरी संगठन संरचना तथा दरबन्दी निर्धारण, ५) स्थानीय सेवाको व्यवस्थापनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग, प्रवर्द्धन र नियमन, ६) जनशक्ति व्यवस्थापन तथा वृत्ति विकास, ७) स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
६. स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन (अनुसूची ९ को ११ समेत) ६.१ स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन ६.२ बेरोजगारको तथ्याङ्क सहित स्थानीय तहका आधारभूत तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापन ६.३ पञ्जीकरण व्यवस्थापन ६.४ स्थानीय तहको तथ्याङ्कीय अभिलेख व्यवस्थापन	**च. स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन** १) स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन, २) आधारभूत तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापन, ३) जन्म, मृत्यू, विवाह, सम्बन्ध विच्छेद, बसाँइ सराइ दर्ता र पारिवारिक लगतको अभिलेख तथा पञ्जिकरण व्यवस्थापन, ४) सूचना तथा सञ्चार प्रविधीयुक्त आधारभूत तथ्यांकको संकलन र व्यवस्थापन ५) स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख संकलन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
७. स्थानीय स्तरका विकास आयोजना परियोजनाहरु	**छ. स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजनाहरु**
७.१ स्थानीय स्तरका आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, वातावरणीय, प्रविधि र पूर्वाधारजन्य विकासका लागि आवश्यक आयोजना तथा परियोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन ७.२ अध्ययन, अनुसन्धान, आयोजना प्रभाव मुल्याङ्कन ७.३ स्थानीय तहका संभाव्य प्राकृतिक श्रोत, साधनको अभिलेख (प्रोफाईल) तयार गर्ने ७.४ स्थानिय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना र नियमन ७.५ सहरी विकास, बस्ती विकास र भवन सम्बन्धी स्थानिय तहको नीति, कानून, मापदण्ड र योजना तर्जुमा, आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन र नियमन ७.६ राष्ट्रिय भवन संहिता र मापदण्ड बमोजिम भवन निर्माण अनुमति र नियमन	१) विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याँकन र नियमन, २) आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, वातावरणीय, प्रविधि र पूर्वाधारजन्य विकासका लागि आवश्यक आयोजना तथा परियोजनाहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याँकन, ३) आयोजनाको अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्याँकन, ४) संभाव्य प्राकृतिक स्रोत तथा साधनको पहिचान तथा अभिलेख व्यवस्थापन, ५) संघीय तथा प्रदेश कानूनका अधीनमा रही शहरी विकास, वस्ती विकास र भवन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा सो सम्वन्धी योजना तर्जुमा, आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन र नियमन,

७.७ स्थानीय तहका सरकारी भवन, विद्यालय, सामुदायीक भवन, सभागृह तथा अन्य सार्वजनिक भवन र संरचना निर्माण र मर्मत संभार ७.८ संघीय र प्रादेशिक आयोजना, परियोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग	६) राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड बमोजिम भवन निर्माण अनुमति, अनुगमन र नियमन, ७) सरकारी भवन, बिध्यालय, सामुदायिक भवन, सभागृह र अन्य सार्वजनिक भवन तथा संरचनाको निर्माण, मर्मत संभार तथा सञ्चालन र व्यवस्थापन, ८) संघीय र प्रदेशस्तरीय आयोजना तथा परियोजनाको कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग, ९) सुरक्षित बस्ती विकास सम्बन्धी नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, नियमन र मूल्याँकन, १०) सार्वजनिक निर्माण कार्यको लागि प्रचलित कानून बमोजिमको "घ" बर्गको इजाजतपत्रको जारी, नवीकरण तथा खारेजी, ११) पर्यटन क्षेत्रको विकास, विस्तार र प्रवर्द्धन सम्बन्धी आयोजनाहरूको पहिचान, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन, अनुगमन तथा नियमन, १२) नवीन पर्यटकीय सेवा तथा कार्यहरू सम्बन्धी आयोजनाहरूको पहिचान, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन, अनुगमन तथा नियमन, १३) विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी अन्य कार्य ।
८. आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा	**ज. आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा**
८.१ प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, खुला तथा वैकल्पिक (गुरुकुल, मदरसा, गुम्वा आदि) एवम् निरन्तर सिकाइ तथा विशेष शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन ८.२ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको योजना तर्जुमा, सञ्चालन, अनुमति र नियमन ८.३ पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री वितरण र कार्यान्वयन ८.४ विद्यालय शिक्षक एवं कर्मचारीको व्यवस्थापन ८.५ विद्यालय नक्शाङ्कन, विद्यालयको अनुमति, स्वीकृति, समायोजन र नियमन ८.६ शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण र मर्मत संभार ८.७ आधारभूत तह (कक्षा ८) को परीक्षा व्यवस्थापन ८.८ विद्यार्थी सिकाई उपलब्धी परीक्षण र व्यवस्थापन ८.९ विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्थापन ८.१० शैक्षिक परामर्श सेवाको अनुमति तथा नियमन ८.११ स्थानीय तहका शैक्षिक ज्ञान, सिप र प्रविधि संरक्षण, प्रबर्द्धन र स्तरीकरण	१) प्रारंभिक बाल विकासत तथा शिक्षा, आधारभूत शिक्षा, अभिभावक शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, खुला तथा वैकल्पिक निरन्तर सिकाइ र विशेष शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याँकन र नियमन, २) सामुदायिक, संस्थागत, गुठी र सहकारी विद्यालय स्थापना, अनुमति, सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा नियमन, ३) प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिमको योजना तर्जुमा, सञ्चालन, अनुमति, अनुगमन, मूल्याँकन र नियमन, ४) मातृभाषामा शिक्षा दिने विद्यालयको अनुमति, अनुगमन तथा नियमन, ५) गाभिएका वा बन्द गरिएका विद्यालयहरूको सम्पत्ति व्यवस्थापन,

८.१२ स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन ८.१३ माध्यमिक तह सम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन	६) गाउँ तथा नगर शिक्षा समिति गठन तथा व्यवस्थापन, ७) विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन तथा व्यवस्थापन, ८) विद्यालयको नामाकरण, ९) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व, सम्पत्तिको अभिलेख, संरक्षण र व्यवस्थापन, १०) विद्यालयको गुणस्तर अभिवृध्दि तथा पाठ्यसामग्रीको वितरण, ११) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी मिलान, १२) विद्यालयको नक्शाँकन, अनुमति, स्वीकृती, समायोजन तथा नियमन, १३) सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, सञ्चालन र व्यवस्थापन, १४) आधारभूत तहको परीक्षा सञ्चालन, अनुगमन तथा व्यवस्थापन, १५) विध्यार्थी सिकाई उपलब्धीको परीक्षण र व्यवस्थापन, १६) निःशुल्क शिक्षा, विध्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्थापन, १७) ट्यूसन, कोचिङ्ग जस्ता विद्यालय बाहिर हुने अध्यापन सेवाको अनुमति तथा नियमन, १८) स्थानीय स्तरको शैक्षिक ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्ध्दन र स्तरीकरण, १९) स्थानीय पुस्तकालय र वाचनालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन, २०) माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन, २१) सामुदायिक विद्यालयलाई दिने अनुदान तथा सोको बजेट व्यवस्थापन, विद्यालयको आय व्ययको लेखा अनुशासन कायम, अनुगमन र नियमन, २२) शिक्षण सिकाइ, शिक्षक र कर्मचारीको तालिम तथा क्षमता विकास, २३) अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको सञ्चालन ।

९. आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई	**झ. आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई**
९.१ आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्वन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वियन तथा नियमन ९.२ आधारभूत स्वास्थ्य सेवा संचालन र प्रवर्द्धन ९.३ अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा सञ्चालन ९.४ स्वास्थ्य सेवा सम्वन्धी भौतिक पूर्वाधार विकास तथा व्यवस्थापन ९.५ स्वस्थ खानेपानी र खाद्य पदार्थको गुणस्तर एवं वायु तथा ध्वनि प्रदूषण नियन्त्रण ९.६ सरसफाई सचेतना अभिवृद्धि र स्वास्थ्यजन्य फोहोर व्यवस्थापन ९.७ स्वास्थ्यजन्य फोहरमैला संकलन, पुनर्उपयोग, प्रशोधन, विसर्जन, सेवा शुल्क निर्धारण र नियमन ९.८ रक्त संचार सेवा, स्थानीय तथा शहरी स्वास्थ्य सेवा ९.९ औषधि पसल सञ्चालन र नियमन **<u>संविधानको अनुसूची ९ को ३ बाट स्वास्थ्य सम्बन्धी</u>** ३.१ राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक लक्ष्य र मापदण्ड बमोजिम स्थानीय स्तरको लक्ष्य र गुणस्तर निर्धारण ३.२ राष्ट्रिय र प्रादेशिक मापदण्ड अनुरुप जनरल अस्पताल र नर्सिङ्गहोम, निदान केन्द्र र अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरुको क्लिनिक दर्ता, सञ्चालन अनुमति र नियमन ३.४ स्थानीय स्तरमा औषधिजन्य वनस्पति, जडीबुटी र अन्य औषधिजन्य वस्तुको उत्पादन, प्रशोधन र वितरण ३.५ स्वास्थ्य बीमा लगायतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम व्यवस्थापन ३.६स्थानीय स्तरमा औषधी तथा अन्य मेडिकल उत्पादनहरुको न्यूनतम मूल्य निर्धारण तथा नियमन ३.७ स्थानीय स्तरमा औषधिको उचित प्रयोग र सूक्ष्म जीव निरोधक प्रतिरोध (Antimicrobial Resistance) न्यूनीकरण ३.८ स्थानीय स्तरमा औषधी र स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण ३.९ स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य सूचना प्रणाली व्यवस्थापन ३.१० स्थानीय स्तरमा जनस्वास्थ्य निगरानी (पब्लिक हेल्थ सर्भेलेन्स)	१) आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई तथा पोषण सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमन, २) आधारभूत स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य र पोषण सेवाको सञ्चालन र प्रवर्ध्दन, ३) अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा संचालन, ४) स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी भौतिक पुर्बाधारविकास तथा व्यवस्थापन, ५) स्वच्छ खानेपानी तथा खाध्य पदार्थको गुणस्तर र वायू तथा ध्वनिको प्रदुषण नियन्त्रण र नियमन, ६) सरसफाई सचेतनाको अभिबृध्दि र स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन, ७) स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला संकलन, पुनः उपयोग, प्रशोधन, विसर्जन र सोको सेवा शुल्क निर्धारण र नियमन, ८) रक्त संचार सेवा तथा स्थानीय र शहरी स्वास्थ्य सेवा संञ्चालन, ९) औषधि पसल संचालन, अनुमति, अनुगमन र नियमन, १०) सरसफाई तथा स्वास्थ्य क्षेत्रबाट निष्कासित फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी तथा गैर सरकारी क्षेत्रसँग समन्वय, सहकार्य र साझेदारी, ११) परिवार नियोजन तथा मातृ शिशु कल्याण सम्बन्धी सेवा संञ्चालन, अनुमति, अनुगमन तथा नियमन, १२) महिला तथा बालवालिकाको कुपोषण न्यूनीकरण, रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापन ।

३.११ स्थानीय स्तरको प्रर्वधनात्मक र प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुर्नस्थानात्मक र प्यालिएटिभ स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन ३.१२ स्वस्थ जीवनशैली, पोषण, शारीरिक ब्यायाम, योग अभ्यास, स्वास्थ्य वृत्तको पालना, पञ्चकर्म लगायतका जनस्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन ३.१३ जुनोटिक र कीटजन्य रोग नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन ३.१४ सुर्ति, मदिरा र लागुपदार्थजन्य वस्तुको प्रयोग नियन्त्रण तथा सचेतना अभिवृद्धि ३.१५ आयुर्वेदिक, युनानी, आम्ची, होमियोप्याथिक, प्राकृतिक चिकित्सा लगायतका परम्परागत स्वास्थ्य उपचार सेवा व्यवस्थापन ३.१६ स्थानीय स्तरमा जनस्वास्थ्य आपत्कालीन स्वास्थ्य, महामारी नियन्त्रण योजना र कार्यान्वयन ३.१७ स्थानीय स्तरमा सरूवा तथा नसर्ने रोग नियन्त्रण तथा रोकथाम ३.१८ आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह	
१०. स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता (अनुसूची ९ (७) समेत)	**ञ. स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता**
१०.१ स्थानीय बजार व्यवस्थापन १०.१.१ स्थानीय व्यापार/वाणिज्य, माग/आपूर्ति, बजार व्यवस्थापन तथा अनुगमन र उपभोक्ता अधिकार एवं हित सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन १०.१.२ स्थानीय बजार तथा हाट बजार व्यवस्थापन १०.१.३ स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन आपूर्ति तथा निकासी प्रक्षेपण मूल्य निर्धारण र अनुगमन १०.१.४ स्थानीय व्यापार/वाणिज्य सम्वन्धी पूर्वाधार १०.१.५ स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन १०.१.६ स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्म दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र नियमन १०.१.७ स्थानीय व्यापारको तथ्याङ्क प्रणाली र अध्ययन अनुसन्धान १०.१.८ निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य १०.१.९ स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन, सहजीकरण र नियमन १०.१.१० स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखाङ्कन	१) स्थानीय व्यापार, वस्तुको माग, आपूर्ति तथा अनुगमन, उपभोक्ता अधिकार तथा हित सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन, २) बजार तथा हाट बजार व्यवस्थापन ३) स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन आपूर्ति तथा निकासी प्रक्षेपण मूल्य निर्धारण र अनुगमन, ४) स्थानीय व्यापार र वाणिज्य सम्वन्धी पूर्वाधार निर्माण, ५) स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन, ६) स्थानीय स्तरका व्यापारिक फर्मको दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, अनुगमन र नियमन, ७) स्थानीय व्यापारको तथ्याङ्क प्रणाली र अध्ययन अनुसन्धान, ८) निजी तथा गैर सरकारी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य,

१०.१.११ उपभोक्ता सचेतना अभिवृद्धि, लक्षित उपभोक्ताको लगत व्यवस्थापन र स्थानीय वस्तु एवं सेवाको गुणस्तर परीक्षण **१०.२ वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता** १०.२.१ स्थानीय वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन १०.२.२ स्थानीय स्तरमा वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण १०.२.३ स्थानीय स्तरमा प्रदूषण नियन्त्रण र हानिकारक पदार्थहरुको नियमन तथा व्यवस्थापन १०.२.४ स्थानीय स्तरमा सरसफाई र फोहर व्यवस्थापन १०.२.५ स्थानीय स्तरमा न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन १०.२.६ स्थानीय स्तरमा हरित क्षेत्र प्रवर्द्धन १०.२.७ स्थानीय स्तरमा वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापन	९) स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन, सहजीकरण र नियमन, १०)स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखाङ्कन, ११)उपभोक्ता सचेतना अभिवृद्धि, लक्षित उपभोक्ताको लगत व्यवस्थापन र स्थानीय वस्तु एवं सेवाको गुणस्तर परीक्षण, १२)वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानिय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा तथा त्यसको कार्यान्वयन, अनुगमन रनियमन, १३)स्थानीय स्तरमा वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण १४)स्थानीय स्तरमा जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने किसिमका उपभोग्य वस्तुको बेचविखन र उपभोग तथा वातावरणीय प्रदुषण र हानिकारक पदार्थहरूको नियन्त्रण, अनुगमन तथा नियमन, १५)स्थानीय स्तरमा सरसफाई र फोहोरमैला व्यवस्थापन, १६)स्थानीय स्तरमा न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरण मैत्री विकास अवलम्बन, १७)स्थानीय स्तरमा हरित क्षेत्रको संरक्षण र प्रवर्द्धन, १८)स्थानीय स्तरमा वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापन, १९)स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता सम्बन्धी अन्य कार्य ।
११. स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाइ (अनुसूची ९(५) समेतबाट)	**ट. स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक र सिंचाइ**
११.१ स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, सिंचाइ सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन ११.२ स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषी सडक, झोलुङ्गे पुल, पुलेसा, सिंचाइ र तटबन्धन सम्वन्धी स्थानीय तहको गुरुयोजना तर्जुमा,	१) स्थानीय, ग्रामीण तथा कृषि सडक र सिंचाइ सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा सो सम्बन्धी योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, २) स्थानीय, ग्रामीण तथा कृषी सडक, झोलुङ्गे पुल, पुलेसा, सिंचाइ र तटबन्धन सम्वन्धी

निर्माण/स्तरोन्नतिका आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन, मर्मत, संभार, नियमन ११.३ स्थानीय क्षेत्रमा ट्रलीबस, ट्राम जस्ता मध्यम क्षमताका मास ट्रान्जिट प्रणालीको नीति, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन ११.४ राष्ट्रिय रेल पूर्वाधारको उपयोग गरी महानगरीय (मेट्रोसिटी) क्षेत्र भित्र शहरी रेल सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार,समन्वय र सहकार्य ११.५ स्थानीय तहमा यातायात सुरक्षा व्यवस्थापन र नियमन	गुरुयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, मर्मत, संभार र नियमन, ३) स्थानीय स्तरको सिंचाइ प्रणालीको निर्माण, सञ्चालन, रेखदेख, मर्मत संभार, स्तरोन्नति, अनुगमन र नियमन, ४) यातायात सुरक्षाको व्यवस्थापन र नियमन, ५) स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक सम्बन्धी कार्य ।
१२. गाउँसभा, नगर सभा, जिल्ला सभा, स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	**ठ. गाउँसभा, नगर सभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन**
१२.१ गाउँसभा, नगरसभाले आआफ्नो क्षेत्रको नीति, कानून र मापदण्डको स्वीकृति १२.२ स्थानीय स्तरका आवधिक योजना तथा वार्षिक योजना एवम् बजेट स्वीकृति १२.३ स्थानीय सरकारलाई प्राप्त जिम्मेवारी वमोजिम आफ्नो क्षेत्रभित्र राजश्वका दर र अन्य शुल्क निर्धारण १२.४ स्थानीय स्तरको प्राकृतिक श्रोतको उपयोग सम्बन्धी नीति निर्धारण र कार्यान्वयन तथा प्रदेश र संघीय मापदण्ड पालना १२.५ स्थानीय सामुदायिक मेलपिलाप र मध्यस्थता	१) गाउँसभा वा नगरसभा सम्बन्धी नीति, कानून र कार्यविधी, २) स्थानीय स्तरका विषय क्षेत्रगत नीति तथा रणनीति, आवधिक तथा वार्षिक योजना, कार्यक्रम र बजेट स्वीकृती, ३) सभाका समितिहरूको गठन र सञ्चालन, ४) स्थानीय तह बीच साझा सरोकार तथा साझेदारीका विषयमा संयुक्त समिति गठन, ५) कार्यपालिका तथा न्यायिक समितिबाट सभामा प्रस्तुत प्रतिवेदन माथि छलफल तथा सो सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन, ६) विकास योजना तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सुशासनको लागि कार्यपालिकालाई निर्देशन, ७) गाउँपालिका तथा नगरपालिका लाई आर्थिक व्ययभार पर्ने विषयको नियमन, ८) स्थानीय मेलमिलाप र मध्यस्थता, ९) गाउँ सभा, नगर सभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
१३. स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	**ड. स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन**
१३.१ स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्वन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन १३.२ स्थानीय स्तरको अभिलेख व्यवस्थापन	१. राष्ट्रिय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, २. जनसाँख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, भौतिक पुर्बाधार, रोजगारीको

	अवस्था, कूल ग्राहस्थ उत्पादन, प्रतिव्यक्ति आय, मानव विकास तथा लैंगिक सशक्तिकरण सूचकांक, राजश्व तथा आयव्यय समेतको तथ्यांक संकलन र प्रशोधन गरी नवीनतम प्रविधियुक्त र राष्ट्रिय तथा स्थानीय सूचना प्रणालीमा आवध्दता र पार्श्व चित्र तथा स्रोत नक्शाको अध्यावधिक अभिलेखन, ३. सूचना तथा अभिलेख केन्द्रको स्थापना तथा सञ्चालन, ४. सार्वजनिक सम्पत्ति, सामुदायिक सम्पत्ति, भवन, सडक, पसल, व्यवसायको विवरण सहितको अध्यावधिक अभिलेख, ५. आफ्नो क्षेत्रभित्र सम्पन्न भएका चालु योजनाको विवरण र त्यस्तो योजनाको सम्पत्तिको अध्यावधिक अभिलेख, ६. स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनमा नवीनतम सूचना प्रविधिको उपयोग, ७. स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
१४. घर जग्गा धनी पुर्जा वितरण	**ढ. घर जग्गा धनी दर्ता प्रमाण पुर्जा वितरण**
१४.१ प्रादेशिक मापदण्ड बमोजिम स्थानीय घर जग्गा धनी पुर्जा वितरण लगत व्यवस्थापन १४.२ भूमिको वर्गीकरण अनुसारको लगत १४.३ स्थानीय जग्गाको कित्ता काट र भूमि लगत (नक्सा, सेस्ता) निर्माण र संरक्षण १४.४ सरकारी प्रयोजनका लागि जग्गा प्राप्ति, मुआब्जा निर्धारण एवं वितरणमा समन्वय र सहजीकरण १४.५ जग्गा विवाद समाधान १४.६ विश्व सम्पदा सूचीमा परेका स्मारक र पुरातात्विक महत्वका एवं वन, सीमसार क्षेत्र, तटवर्ती क्षेत्रका जग्गा सम्बन्धी लगत	१) स्थानीय जग्गाको नाप, नक्शा, कित्ता काट, हालसाविक, रजिष्ट्रेशन नामसारी तथा दाखिल खारेज, २) जग्गा धनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण तथा लगत व्यवस्थापन, ३) भूमिको वर्गीकरण अनुसारको लगत, ४) सार्वजनिक प्रयोजनका लागि जग्गा प्राप्ति, मुआब्जा निर्धारण तथा वितरणमा समन्वय र सहजीकरण, ५) नापी नक्सा तथा जग्गाको स्वामित्व निर्धारण कार्यमा समन्वय र सहजीकरण, ६) जग्गा धनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण सम्बन्धी अन्य कार्य ।
१५.१ कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन र पशु स्वास्थ्य	**ण. कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन,पशु स्वास्थ्य, सहकारी**
१५.१.१ कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन र पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय	१) कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन र पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन,

नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन १५.१.२ कृषि तथा पशुपन्छी बजार सूचना, बजार तथा हाटबजार पूर्वाधार निर्माण, साना सिंचाइ निर्माण, तालिम, प्रविधि प्रसार, प्राविधिक टेवा, कृषि सामग्री आपूर्ति र कृषक क्षमता विकास कार्यक्रम संञ्चालन र नियमन १५.१.३ कृषि तथा पशुपंछीजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोग नियन्त्रण १५.१.४ पशुपन्छी चिकित्सा सेवा व्यवस्थापन १५.१.५ कृषि वातावरण संरक्षण, जैविक विविधता संरक्षण र प्रबर्द्धन १५.१.६ उच्च मूल्ययुक्त कृषिजन्य वस्तुको प्रवर्धन तथा विकास र बजारीकरण १५.१.७ पशु नश्लसुधार पद्धति विकास र व्यवस्थापन १५.१.८ स्थानीय चरन तथा खर्क विकास र व्यवस्थापन १५.१.९ पशु आहार गुणस्तर नियमन १५.१.१० स्थानीय स्तरमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन र सूचना प्रणाली १५.१.११ बधशाला र शीत भण्डारणको ब्यवस्थापन र नियमन १५.१.१२ कृषि तथा पशुपन्छी सम्वन्धी बीमा र कर्जा सहजीकरण १५.१.१३ साना सिंचाई निर्माण तथा सुधार	मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, २) कृषि तथा पशुपन्छी बजार सूचना, बजार तथा हाट बजारको पूर्वाधार निर्माण, साना सिंचाइ निर्माण, तालिम, प्रविधि प्रसार, प्राविधिक टेवा, कृषि सामग्री आपूर्ति र कृषक क्षमता विकास कार्यक्रमको संञ्चालन, अनुगमन र नियमन, ३) कृषि तथा पशुपंछी जन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोग नियन्त्रण, ४) पशुपन्छी चिकित्सा सेवाको व्यवस्थापन, ५) कृषि वातावरण संरक्षण, जैविक विविधताको संरक्षण र प्रबर्द्धन, ६) पशु नश्ल सुधार पध्दतिको विकास र व्यस्थापन, ७) उच्च मूल्ययुक्त कृषिजन्य वस्तुको प्रवर्धन, विकास तथा बजारीकरण, ८) स्थानीय चरन तथा खर्क विकास र व्यवस्थापन, ९) पशु आहारको गुणस्तर नियमन, १०) स्थानीय स्तरमा तथ्याङ्कको व्यवस्थापन र सूचना प्रणाली, ११) पशु बधशाला र शीत भण्डारणको ब्यवस्थापन र नियमन, १२) पशुपन्छी सम्वन्धी बीमा र कर्जा सहजीकरण, १३) पशुपालन तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी अन्य कार्य ।
१६.जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरुको व्यवस्थापन	**त. जेष्ठ नागरिक, अपांगता भएका व्यक्ति र अशक्तहरुको व्यवस्थापन**
१६.१ संघ र प्रदेशले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम स्थानीय स्तर मा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन	१) संघ र प्रदेश कानूनको अधीनमा रही सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको कार्यान्वयन, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन, २) जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा असहायको लगत अध्यावधिक, परिचयपत्र वितरण, सामाजिक सुरक्षा तथा सुविधाको व्यवस्थापन तथा वितरण, ३) जेष्ठ नागरिक क्लब, दिवा सेवा केन्द्र, भेटघाट स्थल, आश्रय केन्द्रको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन,

	४) सङ्घ तथा प्रदेशसँगको समन्वयमा अपाङ्गता पुनर्स्थापना केन्द्र, ज्येष्ठ नागरिक केन्द्र तथा अशक्त स्याहार केन्द्रको सञ्चालन र व्यवस्थापन, ५) सडक बालबालिका, अनाथ, असहाय, अशक्त र मानसिक असन्तुलन भएका व्यक्तिहरूको पुनर्स्थापना केन्द्रको सञ्चालन, व्यवस्थापन, अनुगमन र नियमन, ६) जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
१७. बेरोजगारको तथ्यांक संकलन अनुसूची ८(१७)	**थ. बेरोजगारको तथ्यांक संकलन**
१७.१ रोजगार र बेरोजगारको तथ्यांक संकलन, प्रशोधन रसूचना प्रणाली १७.२ विदेशी श्रमिकको सूचना व्यवस्थापन	१) रोजगार तथा बेरोजगार श्रम शक्तिको तथ्यांक संकलन, प्रशोधन र सूचना प्रणालीको स्थापना, २) स्थानीय स्तरमा रहेका स्वदेशी तथा विदेशी श्रमिकको लगत सङ्कलन, तथा सूचना व्यवस्थापन, ३) विभिन्न क्षेत्र तथा विषयका दक्ष जनशक्तिको तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन, ४) सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी र वैदेशिक रोजगारीमा रहेको श्रम शक्तिको सूचना तथा तथ्याङ्कको सङ्कलन तथा व्यवस्थापन, ५) रोजगार सूचना केन्द्रको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन, ६) वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमशक्तिको लागि वित्तीय साक्षरता र सीपमूलक तालीमको सञ्चालन, ७) वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूको सामाजिक पुनःएकीकरण, ८) वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप र उध्यमशीलताको उपयोग, ९) बेरोजगारको तथ्यांक संकलन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
१८. कृषि प्रसार को व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण	**द. कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, संचालन र नियन्त्रण**
१८.१ कृषि प्रसार सम्वन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन	१) कृषि प्रसार सम्वन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन,अनुगमन र नियमन,

१८.२ स्थानीय तहमा कृषि प्रसार तथा जनशक्तिको प्रक्षेपण, व्यवस्थापन र परिचालन १८.३ कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा, टेवा, सीप विकास र सशक्तीकरण १८.४ बिउ विजन, नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरुको आपूर्ति, उपयोग र नियमन १८.५ कृषक समूह, सहकारी र स्थानीय सम्वद्ध संघसंस्थाहरूको समन्वय, व्यवस्थापन र नियमन १८.६ स्थानीय स्तरमा कृषि सम्वन्धी प्रविधि संरक्षण र हस्तान्तरण १८.७ कृषिसम्वन्धी सूचना प्रचारप्रसार १८.८ स्थानीय स्तरको स्रोत केन्द्रहरुको विकास र व्यवस्थापन	२) कृषि प्रसार तथा जनशक्तिको प्रक्षेपण, व्यवस्थापन र परिचालन, ३) कृषकहरुको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा,टेवा, सीप विकास र सशक्तीकरण, ४) बिउविजन, नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरुको आपूर्ति, उपयोग र नियमन, ५) कृषक समूह, कृषि सहकारी र कृषि सम्बन्धी स्थानीय संघसंस्थाहरूको समन्वय, व्यवस्थापन र नियमन, ६) स्थानी यस्तरमा कृषि सम्वन्धी प्रविधिको संरक्षण र हस्तान्तरण, ७) कृषि सम्वन्धी सूचना प्रचार प्रसार, ८) स्थानीय स्तरका स्रोत केन्द्रहरुको विकास र व्यवस्थापन, ९) प्राङ्गारिक खेती तथा मलको प्रवर्द्धन र प्रचारप्रसार, १०) कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण सम्बन्धी अन्य कार्य।
१९. खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा (अनुसूची ९(५), अनुसूची ९(७) समेतबाट)	**ध. खानेपानी, साना जलविद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा**
१९.१**खानेपानी** १९.१.१ स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन १९.१.१ खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धी १९.२ **सानाजलविद्युतआयोजना,** १९.२.१ साना जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन १९.२.२ स्थानीय खानेपानी, साना जलबिद्युत आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र योजना, कार्यान्वयन र नियमन १९.२.३ स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, संचालन र नियमन १९.२.४ खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन १९.२.५ स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई प्रणालीको संचालन र मर्मत-संभार सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन व्यबस्थापन १९.२.६ स्थानीय तटबन्ध नदी तथा पहिरो नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र नियमन	१) स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन २) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन, ३) एक मेगावाट सम्मका जलविद्युत आयोजना सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानून, मापदण्ड,योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, ४) स्थानीय तहमा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, नियमन, ५) स्थानीय विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, संचालन, अनुगमन र नियमन, ६) स्थानीय तहमा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण, क्षमता अभिबृध्दि र प्रवर्द्धन, ७) खानेपानी साना जलविध्युत आयोजना तथा वैकल्पिक उर्जा सम्बन्धी अन्य कार्य ।

१९.३ **वैकल्पिकऊर्जा** १९.३.१ स्थानीय तहमा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन १९.३.२ स्थानीय तहमा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि एवं प्रवर्द्धन	
२०. विपद व्यवस्थापन २०.१ विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन २०.२ स्थानीय स्तर विपद् पूर्व तयारी तथा प्रति कार्ययोजना २०.३ स्थानीय स्तरमा विपद् पूर्व तयारी, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वय २०.४ विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्सांकन, बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण २०.५ विपद व्यवस्थापनमा संघ, प्रदेश र स्थानीय समुदाय, संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य २०.६ विपद् कोष स्थापना तथा संचालन र स्रोत साधनको परिचालन २०.७ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका स्थानीय स्तर आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन २०.८ विपद् पश्चात स्थानीय स्तरको पुनस्थापन र पुनर्निर्माण २०.९ स्थानीय स्तरको विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान २०.१० स्थानीय आपत कालीन कार्यसञ्चालन प्रणाली	**न. विपद् व्यवस्थापन** १) विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना को कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, २) स्थानीय स्तरमा विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, पूर्व सूचना प्रणाली, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्री को पूर्वभण्डारण, वितरण र समन्वय, ३) स्थानीय तटवन्ध, नदी र पहिरोको नियन्त्रण तथा नदीको व्यवस्थापन र नियमन, ४) विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्सांकन तथा बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण, ५) विपद व्यवस्थापनमा संघ, प्रदेश र स्थानीय समुदाय, संघसंस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग, समन्वय रसहकार्य, ६) विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा संचालन र स्रोत साधनको परिचालन, ७) विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी स्थानीय स्तरका आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, ८) विपद् पश्चात स्थानीय स्तरको पुनस्थापन र पुनर्निर्माण, ९) स्थानीय स्तरको विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान, १०) स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली, ११) समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको सञ्चालन, १२) विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
२१. जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण **२१.१ जलाधार तथा वन्यजन्तु** २१.१.१ जलाधार तथा वन्यजन्तु सम्वन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन २१.१.२ प्राकृतिक प्रकोप रोकथाम र पूर्व तयारी	**प. जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण** १) जलाधार,वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण सम्वन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड तथा योजनाको कार्यान्वयन र नियमन, २) पानी मुहानको संरक्षण, ३) सामुदायिक भू संरक्षण र सोमा आधारित आय आर्जन कार्यक्रम,

२१.१.३ सामुदायिक भूसंरक्षण र सोमा आधारित आय आर्जन कार्यक्रम २१.१.४ पानी मुहान संरक्षण २१.१.५ भूसंरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनजन्य सामुदायिक अनुकूलन **२१.२ खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण** २१.२.१ खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण सम्वन्धी नीति, कानून, मापदण्ड र नियमन २१.२.२ ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो, फायर क्ले तथा स्लेट आदि खानीजन्य वस्तु सम्वन्धी सर्वेक्षण, अन्वेषण, उत्खनन २१.२.३ ढुंगा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो, फायरक्ले तथा स्लेट आदि खानीजन्य वस्तुको संरक्षण, विकास, उत्खनन् र उपयोग सम्वन्धी दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र व्यवस्थापन २१.२.४ स्थानीय खानी तथा खनीज पदार्थ सम्बन्धी सूचना तथा तथ्यांक संकलन, अभिलेखन तथा व्यवस्थापन	४) भू संरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनजन्य सामुदायिक अनुकूलन, ५) खानी तथा खनिज पदार्थ सम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्क संकलन, ६) बहुमूल्य धातु, पत्थर तथा खनिज पदार्थको संरक्षण र सम्बर्ध्दनमा सहयोग, ७) ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, नुन, माटो, खरीढुङ्गा तथा स्लेट जस्ता खानीजन्य वस्तुको सर्वेक्षण, उत्खनन् तथा उपयोगको दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र व्यवस्थापन, ८) भौगर्भिक नक्सा प्रकाशन,
२२. भाषा संस्कृति र ललित कलाको संरक्षण र विकास	**२२. भाषा संस्कृति र ललित कलाको संरक्षण र विकास**
२२.१ भाषा, संस्कृति र ललित कलाको संरक्षण र विकास सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन नियमन २२.२ पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालयको संरक्षण, सम्भार, प्रवर्द्धन र विकास २२.३ परम्परागत जात्रा, पर्व हरुको सञ्चालन र व्यवस्थापन	१) भाषा, संस्कृति र ललित कलाको संरक्षण र विकास सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन रनियमन, २) पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालयको संरक्षण, सम्भार, प्रवर्द्धन र विकास, ३) परम्परागत जात्रा तथा पर्वहरुको सञ्चालन र व्यवस्थापन, ४) प्रचलित कानून विरूध्दका कुरीति तथा कुसंस्कार विरूध्द सामाजिक परिचालन सम्बन्धी कार्य, ५) भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास सम्बन्धी अन्य कार्य ।
संविधानको अनुसूची (९) मा उल्लिखित साझा अधिकारको विस्तृतीकरण	
१.सहकारी १.१ सहकारी अनुसूची (८) २ मा समावेश भएको	
१. शिक्षा, खेलकूद र पत्रपत्रिका	**क. खेलकूद र पत्रपत्रिका**
२.१ शिक्षा (अनुसूची ८ (८) अन्तरगत समावेश) २.२ स्थानीय स्तरमा खेलकुदको संरचना पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन तथा विकास २.३ स्थानीय स्तरमा खेलकूद प्रशासन र संघ संस्थाको नियमन र समन्वय २.४ खेलकूद विकास र प्रवर्द्धन	१) स्थानीय स्तरमा खेलकुदको संरचना पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन तथा विकास, २) स्थानीय स्तरका खेलकूद प्रशासन तथा संघ संस्थाको नियमन र समन्वय, ३) खेलकूदको विकास र प्रवर्द्धन, ४) खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना र सहभागिता,

२.५ राष्ट्रिय र प्रादेशिक खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना र सहभागिता २.६ खेलकूद सम्वन्धी प्रादेशिक पूर्वाधारको विकास २.७ स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको प्रकाशन अनुमति, अभिलेख र नियमन	५) खेलकूद सम्वन्धी पूर्वाधारको विकास, ६) स्थानीय तहका पत्रपत्रिकाको दर्ता, अभिलेख तथा नियमन,
२. स्थास्थ्य	**ख. स्वास्थ्य**
३. अनुसूची ८(८) अन्तरगत समावेश	१) संघीय तथा प्रदेशस्तरीय लक्ष्य र मापदण्ड बमोजिम स्थानीय स्तरको स्वास्थ्य सम्बन्धी लक्ष्य र गुणस्तर निर्धारण, २) जनरल अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, निदान केन्द्र तथा अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरूको क्लिनिक दर्ता, सञ्चालन अनुमति र नियमन, ३) स्थानीय स्तरमा औषधिजन्य बनस्पति, जडिबुटी र अन्य औषधिजन्य वस्तुको उत्पादन, प्रशोधन र वितरण, ४) स्वास्थ्य बीमा लगायतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको व्यवस्थापन, ५) स्थानीय स्तरमा औषधि तथा अन्य मेडिकल उत्पादनहरूको न्यूनतम मूल्य निर्धारण र नियमन, ६) स्थानीय स्तरमा औषधिको उचित प्रयोग र सूक्ष्मजीव निरोधक प्रतिरोध न्यूनीकरण, ७) स्थानीय स्तरमा औषधि र स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण, ८) स्थानीय स्तरमा स्वास्थ्य सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन, ९) स्थानीय स्तरमा जनस्वास्थ्य निगरानी (पब्लिक हेल्थ सर्भिलेन्स), १०) स्थानीय स्तरको प्रवर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक, पुनर्स्थापनात्मक र प्यालिएटिभ स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन, ११) स्वस्थ जीवनशैली, पोषण, शारिरीक व्यायाम, योग अभ्यास, स्वास्थ्य वृत्तको पालना, पञ्चकर्म लगायतका जनस्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन, १२) जुनोटिक र कीटजन्य रोगको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन,

	१३) सुर्ती, मदिरा र लागु पदार्थजन्य वस्तुको प्रयोग नियन्त्रण तथा सचेतना अभिबृध्दि, १४) आयुर्वेदिक, युनानी, आम्ची, होमियोप्याथिक, प्राकृतिक चिकित्सा लगायतका परम्परागत स्वास्थ्य उपचार सेवाको व्यवस्थापन, १५) जनस्वास्थ्य, आपतकालीन स्वास्थ्य तथा महामारीको नियन्त्रण योजना र कार्यान्वयन, १६) रोगको नियन्त्रण तथा रोकथाम, १७) आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह तथा स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन ।
४. कृषि (अनुसूची ८ को १५ र १८ मा समावेश)	
५. विद्युत, खानेपानी, सिंचाइ जस्ता सेवाहरू	**ग. विद्युत, खानेपानी, सिंचाइ जस्ता सेवाहरू**
५.१ विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन ५.२ खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन ५.३ स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई प्रणालीको संचालन र मर्मत-संभार सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन व्यबस्थापन ५.४ स्थानीय तटबन्ध नदी नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन नियमन अनुगमन ५.५ स्थानीय पहिरो नियन्त्रण व्यबस्थापन नियमन अनुगमन	१) विद्युत वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, २) खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवाको व्यवस्थापन, ३) स्थानीय साना सतह तथा भूमिगत सिंचाई प्रणालीको संचालन तथा मर्मत-संभार, सेवा शुल्क निर्धारण र संकलन सम्बन्धी व्यबस्थापन,
६. सेवाशुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी, पर्यटनशुल्क (अनुसूची९ (१४) बाटसमेत)	**घ. सेवाशुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना तथा प्राकृतिक स्रोत बाट प्राप्त रोयल्टी, पर्यटन शुल्क**
६.१ स्थानीय सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन ६.२ संघीय कानुन र प्रदेश कानुन बमोजिम अख्तियारी दिइएका प्राकृतिक श्रोत साधन र सेवाशुल्क जस्ता रोयल्टी संकलन, समन्वय र नियमन ६.२ कम मूल्यका खनीज पदार्थको उत्खनन प्रयोगबाट प्राप्त रोयल्टी ६.३ सामुदायिक बनको संचालन र व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी ६.४ पानीघट्ट, कूलो, पैनी आदि संचालनबाट प्राप्त रोयल्टी	१) स्थानीय सेवा शुल्क, दस्तुर, दण्ड जरिवाना सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन, २) प्राकृतिक स्रोत साधन र सेवा शुल्क, रोयल्टी सङ्कलन, समन्वय र नियमन, ३) खनीज पदार्थको उत्खनन् र सो सम्बन्धी रोयल संकलन, समन्वय, र नियमन, ४) सामुदायिक बनको सञ्चालन र व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी संकलन, ५) पानीघट्ट, कुलो, पैनी जस्ता सेवा सञ्चालनबाट प्राप्त रोयल्टी संकलन ।

७. वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूंगी, जल उपयोग, वातावरण पर्यावरण तथा जैविक विविधता (अनुसूची ८ को १० समेत)	**ङ. वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूंगी, जल उपयोग, वातावरण पर्यावरण तथा जैविक विविधता**
७.१ वन, जंगल, वन्यजन्तु र चराचुरूंगी ७.१.१ स्थानीय स्तरमा सामुदायिक, ग्रामिण तथा सहरी, धार्मिक, कवुलियती वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन, उपयोग र नियमन एवं वन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन ७.१.२ मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक, धार्मिक र कबुलियती वनको व्यवस्थापन ७.१.३ स्थानीय स्तरमा नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनार वृक्षारोपण व्यवस्थापन ७.१.४ स्थानीय स्तरमा निजी तथा व्यवसायिक वनको प्रवर्द्धन तथा नियमन ७.१.५ स्थानीय स्तरमा सार्वजनिक खाली जग्गा र नाङ्गा पाखा वा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार र उपयोग तथा व्यवस्थापन ७.१.६ स्थानीय स्तरमा जडिबुटी तथा अन्य गैर काष्ठ वन पैदावार सम्वन्धी, सर्भेक्षण, उत्पादन, संकलन, प्रवर्द्धन, प्रशोधन र बजार व्यवस्थापन ७.१.७ वन बीउ बगैंचा (ख्चङ्गङ्घत्रथज ⁄ङ्गङ्घ द्धचगभ्रुकचघ्र – ख्द्ध्र) स्थापना, व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन ७.१.८ नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन ७.१.९ वन्यजन्तु र चराचुरुङ्गीको संरक्षण, व्यवसायिक पालन, उपयोग र अनुगमन ७.१.१० मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन ७.१.११ स्थानीय प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) स्थापना र सञ्चालन ७.१.१२ स्थानीय वन्यजन्तु पर्यटन र आयआर्जन ७.१.१३ स्थानीय स्तरमा आखेटो पहार व्यवस्थापन ७.१.१४ स्थानीय स्तरमा वन, वन्यजन्तु र चराचुरुङ्गीको अभिलेखाङ्कन तथा अध्ययन अनुसन्धान ७.२ वातावरण पर्यावरण तथा जैविक विविधता ७.२.१ रैथाने प्रजातिको संरक्षण र प्रवर्द्धन ७.२.२ मिचाह प्रजातिको नियन्त्रण ७.२.३ स्थानीय स्तरको जोखिम न्यूनीकरण ७.२.४ जैविक विविधताको अभिलेखाङ्कन	१) बन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूंगी, जलउपयोग, वातावरण पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना कार्यान्यवन, अनुगमन र नियमन, २) स्थानीय स्तरमा सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कवुलियती र साझेदारी बनको संरक्षण, सम्बर्ध्दन, उपयोग, अनुगमन र नियमन तथा बन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन, ३) मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक, धार्मिक र कवुलियती बनको व्यवस्थापन, ४) स्थानीय स्तरमा नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण व्यवस्थापन, ५) स्थानीय स्तरमा निजि वनको प्रवर्ध्दन, अनुगमन र नियमन, ६) स्थानीय स्तरमा सार्वजनीक खाली जग्गा, पाखा वा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन, ७) स्थानीय स्तरमा जडिबुटी तथा अन्य गैर काष्ठ वन पैदावार सम्वन्धी सर्भेक्षण, उत्पादन, संकलन, प्रवर्द्धन, प्रशोधन र बजार व्यवस्थापन, ८) वन बीउ बगैंचा स्थापना, व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन, ९) नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन, १०) वन्यजन्तु र चराचुरुङ्गीको संरक्षण, व्यवसायिक पालन, उपयोग र अनुगमन, ११) मानव तथा वन्यजन्तु बीचको द्वन्द व्यवस्थापन, १२) स्थानीय प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) स्थापना र सञ्चालन १३) स्थानीय वन्यजन्तु पर्यटन र आयआर्जन, १४) स्थानीय स्तरमा आखेटोपहार व्यवस्थापन, १५) स्थानीय स्तरमा वन, वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीको अभिलेखाङ्कन तथा अध्ययन अनुसन्धान, १६) विश्व सम्पदा सूचीमा परेका स्मारक र पुरातात्विक महत्वका वन, सीमसार क्षेत्र, तटवर्ती क्षेत्रका जग्गा सम्बन्धी लगत, १७) मिचाह प्रजातिको नियन्त्रण, १८) स्थानीय स्तरको जोखिम न्यूनीकरण,

७.२.५ स्थानीय स्तरमा हरियाली प्रवर्द्धन	१९) जैविक विविधताको अभिलेखाङ्कन, २०) स्थानीय स्तरमा हरियाली प्रवर्द्धन, २१) स्थानीय साना जल उपयोग सम्बन्धी क्षेत्रगत आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, २२) रैथाने प्रजातिको संरक्षण र प्रवर्ध्दन, २३) स्थानीय स्तरमा वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण, २४) स्थानीय स्तरमा प्रदुषण नियन्त्रण र हानिकारक पदार्थहरूको नियमन तथा व्यवस्थापन, २५) स्थानीय स्तरमा न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन, २६) स्थानीय स्तरमा वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापन ।
८. खानी तथा खनीज	
८ अनुसूची ८ (२१) मा समावेश भएको	
९. विपद् व्यवस्थापन	
९ अनुसूची ८ (२०) मा समावेश भएको	
१०. सामाजिक सुरक्षा र गरिबी निवारण	**च. सामाजिक सुरक्षा र गरिवी निवारण**
१०.१सामाजिकसुरक्षा १०.१.१ सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्डर नियमन १०.१.२ पहिचान भएका एवं लक्षित समूह सम्वन्धी स्थानीय योजना, कार्यक्रम, स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन १०.१.३ सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय निकाय तथा संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य १०.१.४ सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धी स्थानीय तथ्याङ्क र सूचना व्यवस्थापन **१०.२ गरीवी निवारण** १०.२.१ गरिबी निवारण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, नियमन र अध्ययन अनुसन्धान १०.२.२ गरिब घर परिवार पहिचान सम्वन्धी स्थानीय सर्वेक्षण, सूचना व्यवस्थापन र नियमन १०.२.३ स्थानीय सामाजिक सुरक्षा योजना र व्यवस्थापन १०.२.४ राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य	१) सामाजिक सुरक्षा र गरिवी निवारण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, नियमन र अध्ययन अनुसन्धान, २) लक्षित समूह सम्वन्धी स्थानीय योजना, कार्यक्रम, स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन, ३) सामाजिक सुरक्षाको कार्यान्वयनको लागिसंघ, प्रदेश र स्थानीय संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य, ४) सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धी स्थानीय तथ्याङ्क र सूचना व्यवस्थापन, ५) गरिब घर परिवार पहिचान सम्वन्धी स्थानीय सर्वेक्षण, सूचना व्यवस्थापन र नियमन, ६) स्थानीय सामाजिक सुरक्षा योजना र व्यवस्थापन,

११. व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्यांक	**छ. व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्यांक**
११.१ संघीय कानून र मापदण्ड बमोजिम स्थानीय तहमा व्यक्तिगत घटना (जन्म,मृत्यु, विबाह, बसाइ-सराइ सम्बन्ध विच्छेद र धर्मपुत्र/धर्मपुत्री, बसाइ-सराइ) को दर्ता ११.१.१आधुनिक प्रविधि अपनाइ व्यक्तिगत घटनाको अभिलेख व्यवस्थापन र प्रतिवेदन **११.२ तथ्यांक** ११.२.१स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन	१) व्यक्तिगत घटना (जन्म,मृत्यु, विबाह, बसाइ-सराइ सम्बन्ध विच्छेद र धर्मपुत्र र धर्मपुत्री) को दर्ता, २) व्यक्तिगत घटनाको स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन, ३) व्यक्तिगत घटनाको अभिलेख व्यवस्थापन र प्रतिवेदन,
१२. पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय	**ज. स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, सम्बर्धन र पुननिर्माण**
१२.१ स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, सम्बर्धन र पुननिर्माण	
१३. सुकुम्बासी व्यवस्थापन	**झ. सुकुम्बासी व्यवस्थापन**
१३.१ संघीय र प्रदेश कानून बमोजिम स्थानीय तहमा सुकुम्बासी पहिचान र अभिलेख व्यवस्था १३.२ स्थानीय स्तरमा सुकुम्बासी सम्वन्धी जीविको पार्जन र बसोबास व्यवस्था	१) सुकुम्बासीको पहिचान र अभिलेख व्यवस्थापन, २) सुकुम्बासी सम्वन्धी जीविकोपार्जन र बसोबास व्यवस्थापन,
१४. प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	**ञ. प्राकृतिकस्रोतबाटप्राप्तरोयल्टी**
१४.१अनुसूची ९ (६) मा समावेस	१) प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा नियमन, २) प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको सङ्कलन तथा बाँडफाँट ।
१५. सवारी साधन अनुमति	**ट. सवारीसाधन अनुमति**
१५.१ यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन १५.२ स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट निर्धारण, अनुमति, नवीकरण, सेवाको गुणस्तर, भाडादर निर्धारण र नियमन १५.३ ट्याक्सी सेवा अनुमति, व्यवस्थापन र नियमन १५.४ वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद जोखिम संवेदी, अपाङ्गता र लैङ्गिकमैत्री यातायात प्रणालीको स्थानीय तहमा प्रवर्द्धन	१) यातायात व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन, २) स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट निर्धारण, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, सेवाको गुणस्तर, भाडादर निर्धारण र नियमन, ३) वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, विपद् जोखिम संवेध्य, अपाङ्गता र लैङ्गिकमैत्री यातायात प्रणालीको स्थानीय तहमा प्रवर्ध्दन ।
संविधानका मौलिक हक र राज्यका निर्देशक सिद्धान्त, राज्यका नीति सम्बन्धी धारा र अन्य धारामा उल्लिखित कार्यको विस्तृतीकरण	**संविधानको अनुसूची ८ र ९ मा व्यवस्था भएका अधिकारका अतिरिक्त गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार**
१.संस्कृति क्षेत्र	

१.१ स्थानीय स्तरमा गुठी अन्तर्गत परम्परागत रुपमा चलिआएका विभिन्न जात्रा, पर्वहरुको सञ्चालन र व्यवस्थापन **२ धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको व्यवस्थापन** २.१ स्थानीय महत्वका धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको व्यवस्थापन **३ आवासको हक** ३.१ आधारभूत आवासका योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन (स्थानीय तह) **४. महिला सम्बन्धी** ४.१ महिला हक सम्बन्धी नीति, योजना, कार्यान्वयन, समन्वय र नियमन ४.२ स्थानीय स्तरमा महिलाको आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक सशक्तीकरण र क्षमता विकास ४.३ लैंगिक हिंसा निवारणका लागि निरोधात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, संरक्षणात्मक उपाय र पुनस्थापना ४.४ लैंगिक उत्तरदायी वजेट र परीक्षण सम्बन्धी कार्य	**क. भूमि व्यवस्थापन** १) संघीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही स्थानीय स्तरको भू-उपयोग नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन, २) संघीय तथा प्रदेशको मापदण्डको अधीनमा रही व्यवस्थित वस्ती विकासका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन, एकीकृत वस्ती विकासका लागि जग्गाको एकीकरण तथा जग्गा विकास र व्यवस्थापन, ३) स्थानीय स्तरमा अव्यवस्थित बसोवार व्यवस्थापन । **ख. सञ्चार सेवा** १) सङ्घीय तथा प्रदेश कानूनको अधीनमा रही स्थानीय क्षेत्र भित्र इन्टरनेट सेवा, टिलसेन्टर, केबुल तथा तारविहीन टेलिभिजन प्रसारणको अनुमति, नवीकरण र नियमन, २) स्थानीय क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको विकास र प्रवर्ध्दन गर्ने । **ग. यातायात सेवा** १) स्थानीय बस, ट्रली बस, ट्राम जस्ता मध्यम क्षमताका मास ट्रान्जिट प्रणालीको नीति, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन, २) राष्ट्रिय रेल पूर्वाधारको उपयोग तथा महानगरीय क्षेत्रभित्र शहरी रेल सेवाको सञ्चालन, व्यवस्थापन, मर्मत सम्भार, समन्वय, साझेदारी र सहकार्य ।
५. बालबालिकाक्षेत्र	
५.१ बालबालिकाको हकहित संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन ५.२ स्थानीय स्तरमा बालबालिकाको हकहित संरक्षण ५.३ स्थानीय स्तरमा बालमैत्री शासकीय प्रवन्ध, बाल क्लव, स्थानीय बाल संरक्षण समिति र बाल सञ्जाल ५.४ बालबालिकाको हकहित संरक्षण सम्बन्धी संघ, प्रदेश, निकाय र संघ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य ५.५ स्थानीय स्तरमा बालबालिका परिवार सहयोग	

५.६ स्थानीय स्तरमा वैकल्पिक स्याहार पद्धतिको कार्यान्वयन ५.७ स्थानीय स्तरमा बाल न्याय ५.८ स्थानीय स्तरमा बालगृह /पुनर्स्थापना केन्द्र, शिशु स्याहार केन्द्र र बाल विकास केन्द्र व्यवस्थापन ५.९ स्थानीय स्तरमा सडक बालवालिका व्यवस्थापन ५.१० स्थानीय स्तरमा बालबालिकाको हिंसा नियन्त्रण ५.११ बाल सुधार तथा पुनर्स्थापना केन्द्र स्थापना, संचालन, अनुमति र नियमन ५.१२ आपत्कालीन बाल उद्धार कोष स्थापना र व्यवस्थापन	
६. **युवाक्षेत्र**	
६.१ स्थानीय स्तरमा युवा जागरण, सशक्तीकरण र परिचालन ६.२ स्थानीय स्तरमा युवा सीप, उद्यमशिलता तथा नेतृत्व विकास	
८. राज्यका नीति (विकास संवन्धी नीति)	
७.१ विकास निर्माणको प्रक्रियामा स्थानीय जनसहभागिता अभिवृद्धिका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन (स्थानीय तह) ७.२ वैज्ञानिक अध्ययन, अनुसन्धान र प्रविधि विकासमा लगानी (स्थानीय तह) ७.३ राष्ट्रिय आवश्यकता अनुसार सूचना प्रविधिको विकास/विस्तारका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन (स्थानीय तह) ७.४ सूचना प्रविधिमा सर्वसाधरण जनताको सहज/सरल पहुँच बारेका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन ७.५ स्थानीय स्तरमा सूचना प्रविधिको प्रयोग तथा उपयोग	
८. **राज्यका नीति (प्राकृतिक स्रोत र साधनको संरक्षण, संवर्द्धन र उपयोग संवन्धि नीति)**	
८.१ जनसहभागितामा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिँदै जलस्रोतको बहुउपयोगी विकासका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन ८.२ नवीकरणीय उर्जाको उत्पादन तथा विकासका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन ८.३ जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिंचाई विकासका आयोजनाको कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन	

८.४ विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन	
९. राज्यका नीति (नागरिकका आधारभूत आवश्यकता सम्बन्धी नीति)	
९.१ आधारभूत बसोबास (प्रदेशस्तर) मा समन्वय ९.२ अव्यवस्थित बसोबासको व्यवस्थापनका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन ९.३ योजनावद्ध र व्यवस्थित वस्ती विकासका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन । एकीकृत वस्ती विकासका लागि जग्गाको एकीकरण तथा जग्गा विकास र व्यवस्थापन ९.४ आधारभूत यातायात (प्रदेशस्तर) मा समन्वय ९.५ यातायात क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि ९.६ यातायात सुविधामा नागरिकको सरल, सहज र समान पहुँच ९.७ वातावरण अनुकूल/मैत्री प्रविधिलाई प्राथमिकता ९.९ नीजि यातायात नियमन/नियन्त्रण ९.१० सुरक्षित, व्यवस्थित, भरपर्दो र अपाङ्गता-मैत्री यातायात प्रणाली	
१०. स्थानीय बजेट, वित्तीय व्यवस्थापन र लेखापालन संविधानको भाग-१९ र स्थानीय योजना (स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५)	
१०.१ अर्थ तथा वित्त क्षेत्र	
१०.१.१ स्थानीय तहको समष्टिगत आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण तथा स्थानीय आर्थिक नीतिको तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन १०.१.२ आर्थिक साधनको बाँडफाँड र समता एवं स्थानीय विकासका लागि आर्थिक साधनको महत्तम उपयोग तथा परिचालन १०.१.३ स्थानीय राजश्व सम्बन्धी नीति, कानुन तर्जुमा कार्यान्वयन र नियमन १०.१.४ स्थानीय सार्वजनिक खर्च सम्बन्धी नीति तर्जुमा कार्यान्वयन र नियमन १०.१.५ स्थानीय ऋण तथा अनुदानको व्यवस्थापन र नियमन १०.१.६ स्थानीय लगानी प्रक्षेपण (सरकारी, सहकारी र निजी) र वित्तीय व्यवस्थापन	

१०.१.७ स्थानीय सरकारी सम्पतिको एकीकृत विवरण १०.१.८ स्थानीय सरकारी बाँकी रकमको लगत राखेर असुल उपर गर्ने	
११.**योजना** ११.१.१ स्थानीय तह विकास नीति, स्थानीय स्तरका अल्पकालीन, मध्यमकालीन र दीर्घकालीन योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्यांकन ११.१.२ स्थानीय प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र निर्धारण ११.१.३ स्थानीय मानव संशाधन विकासका लागि अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन योजना तर्जुमा ११.१.४ स्थानीय स्तरमा संचालित केन्द्रीय र प्रादेशिक विकास आयोजना कार्यान्वयन, समन्वय, सहकार्य ११.१.५ अध्ययन अनुसन्धान ११.१.६ वार्षिक विकास कार्यक्रम, स्वीकृति, कार्यान्वयन र नियमन ११.१.७ गरिवी निवारणको रणनीति तर्जुमा ११.१.८ अनुगमन तथा मूल्यांकनको आधार प्रक्रिया निर्धारण, क्षेत्रगत नीतिको अनुगमन तथा मूल्यांकन; विकास आयोजना कार्यान्वयन, अनुगमन र तिफलको समीक्षा	
१२.**स्थानीय आर्थिक प्रणाली तथा कोष** १२.१.१ स्थानीय सञ्चित कोषबाट खर्च गर्न सकिने सम्बन्धी स्थानीय आर्थिक कार्यविधि सम्वन्धी नीति तथा कानून निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन १२.१.२ स्थानीय बजेट सीमा निर्धारण, तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन १२.१.३ स्थानीय लेखा नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन १२.१.४ स्थानीय सञ्चित कोष संचालन १२.१.५ स्थानीय राजस्व र व्ययको अनुमान १२.१.६ संघीय कानुन र प्रदेश कानुन बमोजिम घाटा पूर्तिको श्रोत व्यवस्था १२.१.७ संघ र प्रदेश सरकारी लगानी र लाभांशको लेखा व्यवस्थापन	

१२.१.८ स्थानीय खर्च, राजस्व, धरौटी, कार्य संचालन कोष र अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिको एकीकृत विवरण, आन्तरिक तथा अन्तिम लेखापरीक्षण	
११.उपाधि, सम्मान र विभूषण	
११.१ उपाधि, सम्मान तथा विभूषणको सिफारिस	
१२.सन्धि वा सम्झौता	
१२.१अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताको लागि संघ र प्रदेश तहमा अनुरोध, सिफारिस र सम्झौता कार्यान्वयनमा सहयोग	
१३.१स्थानीय स्तरमा पर्यटकीय महत्वका स्थल तथा सम्पदाको पहिचान, संरक्षण र प्रवर्द्धन **१३.२स्थानीय पर्यटन पूर्वाधार विकास र प्रोत्साहन**	
१४. सर्वसाधारणको लागि स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धता	
कार्य विभाजन नियमावली र अन्य ऐन कानून अन्तर्गत भैरहेका कार्यहरूको विस्तृतीकरण	
१. सार्वजनिक विदा, उत्सव, उर्दी आादि	
१.१ स्थानीय तहमा सार्वजनिक विदा, उत्सव, जात्रा, उर्दी आादिमा विदा व्यवस्थापन	
२. संस्कृति सम्वन्धी	
२.१ स्थानीय स्तरमा पुरातात्विक धार्मिक महत्वका सम्पदाहरुको संरक्षण संवर्द्धन सम्बन्धी कार्य २.२ स्थानीय स्तरमा सांस्कृतिक विकास तथा संवर्द्धन सम्वन्धी कार्य	
३. समाज कल्याण र संघ सस्था सम्वन्धी	
३.१ स्थानीय स्तरमा समाज कल्याण सम्वन्धी संघ सस्थाको दर्ता तथा नियमन ३.२ गुठी, कोष तथा ट्रष्टहरुको व्यवस्थापन ३.३ ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र असाहय बालबालिकाका र एकल महिला सम्वन्धी का र्य	
४. शान्ति तथा पुनःनिर्माण क्षेत्र	
४.१ स्थानीय शान्ति समिति सम्बन्धी कार्य	
५. उद्योग सम्बन्धी	
५.१ लघु, घरेलु र साना उद्योगको दर्ता, नवीकरण, खारेजी र नियमन,विकास र प्रवर्द्धन ५.२ लघु, घरेलु र साना उद्योगको विकास र प्रवर्द्धन ५.३ उद्यमशीलता प्रवर्द्धन	

३.३ उपलब्ध मानव स्रोतको आँकलन

गाउँपालिकामा रहने दरबन्दीहरूलाई प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहबाट पछि स्वीकृत हुने विभिन्न सेवा, समूह (गठन तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरूसँग सम्बन्धित पद, सेवा, समूह र श्रेणी स्पष्टसँग खुल्ने गरी तयार गरिएको छ। उक्त नियमहरूसँग नमिल्ने पदहरूलाई त्यस्तो नियम बनेपछि आबद्ध गरिनेछ। कर्मचारी समायोजनको कार्य सम्पन्न भइसकेको हुँदा प्रस्तावित दरबन्दीहरू कुनै पनि फाजिलमा समेत पर्ने छैनन्। सेवा समूह अनुसार कै दरबन्दी प्रस्ताव गरिएको हुँदा खुला प्रतिस्पर्धा वा बढुवाबाट त्यस्ता दरबन्दीहरूमा पदपूर्ति हुनेछ ।

सङ्गठन संरचना र दरबन्दीमा प्रस्ताव गरिएका पदहरूमध्ये स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले तोकेका कार्यालय सहयोगी, हलुका सवारी चालक, पाले, स्वीपर जस्ता श्रेणीविहीन दरबन्दीहरू करार वा ज्यालादारीबाट पदपूर्ति हुने गरी प्रस्तावित गरिएको छ।

३.४ परिवर्तनको औचित्य

नेपाल सरकारबाट स्थानीय तहहरूको सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्दा नेपालभरिका गाउँपालिकाहरूको एउटै सङ्गठन संरचना र एकै किसिमको दरबन्दी रहेकोमा गाउँपालिकाको आवश्यकता र क्षमताको आधारमा संविधानमा उल्लिखित स्थानीय तहका एकल तथा साझा अधिकारको सूचि बमोजिमका कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्नका लागि हाल नेपाल सरकारबाट विभिन्न मितिमा स्वीकृत यस गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना र दरबन्दी अपर्याप्त भएकाले गाउँपालिकाको सङ्गठन संरचना र दरबन्दीलाई प्रभावकारी बनाइ कार्य सहजीकरण गर्न यो सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण गर्नु परेको हो।

भाग - ४

४.१ प्रस्तावित साङ्गठनिक ढाँचाको व्याख्या

यस गाउँपालिकाको विगतमा स्वीकृत सङ्गठन संरचना कार्यमूलक र कार्य बोझ नै देखिएकाले त्यसलाई सामान्य परिवर्तन गरिएको छ । प्राविधिक कार्यहरूलाई गाउँपालि बाट हुने गरी दरबन्दी प्रस्ताव गरिएको छ ।

४.२ प्रस्तावित दरबन्दी विवरणको व्याख्या

नेपाल सरकारबाट विभिन्न मितिमा स्वीकृत यस गाउँपालिकाको दरबन्दी गाउँपालिकाको कार्यक्षेत्र तथा विकट भौगोलिक क्षेत्र र गाउँपालिकाको उपलब्ध श्रोतका आधारमा गाउँपालिकाको दरबन्दी प्रस्ताव गरिएको छ। यो दरबन्दी गाउँपालिकाले एकै पटक पदपूर्ति नगरी आफ्नो उपलब्ध श्रोत र आवश्यकताका आधारमा क्रमशः पदपूर्ति गर्दै जानु उपयुक्त हुनेछ।

अनुसूची–१

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयको प्रस्तावित संगठन संरचना

गाउँसभा → लेखा, विधायन तथा सुशासन तथा अन्य

गाउँ कार्यपालिका → आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, पुर्वाधार विकास र वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति र संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति

अध्यक्ष

उपाध्यक्ष → न्यायिक समिति → कानुनी सल्लाहकार (परमार्श सेवा)

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
रा. प. तृतीय श्रेणी (शाखा अधिकृत)-१

प्रशासन, योजना तथा अनुगमन शाखा

प्रशासन शाखा
अधिकृत ६/७/८ औं (प्र./सा.प्र.)-१, सहायक ५औं (प्र./सा.प्र.)-१, क.अ. ५ औं (विविध)-१, सहायक चौथो (प्र/सा.प्र.)-१, स. क.अ. ४ (विविध)-४ ईलेक्ट्रिसियन ४(ई./ईलेक्ट्रकिल/ज.ई)-१, पलम्बर-४ औं (इ./सि./स्या)-१, हेभी सवारी चालक-१, ह.स.चा.-४, का.स.-१३, स्वीपर-५

योजना तथा अनुगमन शाखाः
अधिकृत ६/७/८ औं (प्र./सा.प्र.)-१
सहायक ४/५औं (प्र./सा.प्र.)-१

कानुनी मामिला ईकाई :
सहायक ५ औं (न्याय/कानुन)-१

राजस्व इकाइ
सहायक ५औं (प्र./सा.प्र.)-१

वडा कार्यालयहरु- ७
सहायक ४/५औं (प्र./सा.प्र.)- १४
(वडा सचिव र कार्यालय सहायक)
स. क.अ. चौथो (विविध)-७
का.स. श्रेणी विहिन-७

पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा
ईन्जिनियर ६/७/८ औं (इन्जि/सि.)-१

सडक, सिंचाइ तथा अन्य पूर्वाधार विकास इकाइ
अ/सब-ईन्जि, ४/५औ (इन्जि./सभिल)-६

भवन निर्माण तथा मापदण्ड कार्यान्वयन इकाइ
सब-ईन्जि, ५औ (इन्जि./सभिल)-३
अमिन, चौथो(इन्जि./सर्भे)-१

वातावरण, सरसफाइ तथा विपद व्यवस्थापन इकाइ
वातावरण निरीक्षक ६/७/८(विविध)-१
खा.पा.स.टे.४/५ औं (इ./सि./स्या)-१

पशु पन्छी सेवा शाखाः
प्रा.स. ५ औं (पशु सेवा)-२
{भेटेरिनरी-१,लापोडेडे-१},

सामाजिक विकास शाखा

सामाजिक सुरक्षा तथा पन्जिकरण इकाई
MS Operator-१, फिल्ड सहायक-१

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण इकाइ
म.वि.नि./स.म.वि.नि. ४/५ औ (विविध)-१
सहायक चौथो (प्र/सा.प्र.)-१ (अपाङ्ग हेल्प डेस्क समेत)

नगर प्रहरी (ऐन/कार्यविधि बनाइ पदपूर्ति गर्नुपर्ने)
नगर प्रहरी सहायक निरीक्षक-१
नगर प्रहरी हवल्दार-२
नगर प्रहरी जवान-१६

कृषि सेवा शाखाः
अधिकृत ६/७ (कृषि)-१,
ना.प्रा.स./प्रा.स. ४/५ औं (कृषि)-१

आर्थिक प्रशासन शाखा
अधिकृत ६/७/८औं (प्र./ले)-१
लेखा सहायक ५ औं (प्र./ले)-१

आर्थिक विकास शाखा
सहायक ४/५औं (प्र./सा.प्र.)-१

आन्तरिक लेखा परिक्षण इकाई
आ. ले. प. सहायक ५औं (प्र./लेखा)-१

सूचना प्रविधि शाखाः
सूचना प्रविधि अधिकृत (विविध)-१

शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा
अधिकृत ६/७/८ औं (शिक्षा/शि.प्र.)-१
प्रा.स. ५ औं (शिक्षा) -१

स्वास्थ्य शाखा
ज.स्वा.अ/ज.स्वा.नि ६औं (स्वा./हे.इ.)-१
सि.अ.न.मि.- ६औं(स्वा/क.न.)-१
हे.अ./अ.हे.व.४/५(स्वा./हे.इ.)-१

सामुदायिक अस्पताल-१ (स्वास्थ्य मन्त्रालयको दरवन्दी तेरिज अनुसार)

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा ईकाई ६ वटा (हरेकमा)
हे.ई. ६ तह-१, क.न. ६ औं-१, हे.ई.५ तह-२, हे.ई ४ तह-१, क.न. ४ तह-१, का.स.-१

अनुसूची-२

कौडेना गाउँपालिका, सर्लाही

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय र अन्तर्गतका निकायहरुको प्रस्तावित दरबन्दी तेरिज

क्र.सं.	पद	तह/श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	मौजुदा दरवन्दी	प्रस्तावित दरबन्दी		कुल कायम हुने दरबन्दी	कैफीयत
							थप	घट		
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	रा. प. तृतीय	प्रशासन	सा.प्र.		१	–	–	१	संघको दरबन्दी
२	इन्जिनियर	६/७/८ औं	इन्जि.	सिभिल		१	–	–	१	
३	अधिकृत	६/७/८ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१	–	–	१	
४	अधिकृत	६/७/८ औं	प्रशासन	लेखा		१	–	–	१	
५	अधिकृत	६/७/८ औं	प्रशासन	सा.प्र.		२	–	–	२	
६	सूचना प्रविधि अधिकृत	६/७/८ औं	विविध			०	१	–	१	
७	वातावरण निरिक्षक	६/७/८ औं	विविध			०	१	–	१	
८	आन्तरिक लेखापरीक्षक	५ औं	प्रशासन	लेखा		१	–	–	१	
९	सहायक	४/५ औं	प्रशासन	सा.प्र.		४	२	–	६	
१०	कम्प्यूटर अपरेटर	५ औं	विविध			१	–	–	१	
११	लेखा सहायक	५ औं	प्रशासन	लेखा		१	–	–	१	
१२	प्रा.स.	५ औं	शिक्षा	शि.प्र.		१	–	–	१	
१३	ज.स्वा.नि/ज.स्वा.अ./हे.अ.	६ औं	स्वास्थ्य	हे.ई.		१	–	–	१	
१४	सि/अनमि	६ औं	स्वास्थ्य	नर्सिङ		०	१	–	१	
१५	हे. अ./अ.हे.व.	५ औं	स्वास्थ्य	हे.ई.		०	१	–	१	
१६	सव-इन्जिनियर	५ औं	इन्जि.	सिभिल		२	१	–	३	
१७	अ.सव.इन्जिनियर	चौथो	इन्जि.	सिभिल		१	५	–	६	
१८	म/स. महिला विकास निरिक्षक	चौथो/पाँचौ	विविध			१	–	–	१	
१९	खा.पा.स.टे.	चौथो/पाचौ	इन्जि.	सिभिल	स्यानीटरी	१	–	–	१	
२०	अमिन	चौथो	इन्जि.	सर्भे		०	१	–	१	
२१	MIS Operator	५ औं	विविध			०	१		१	करार
२२	सहायक	५ औं	न्याय	कानून		०	१		१	

२३	फिल्ड सहायक	चौथो	विविध			०	१		१	करार
२४	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	चौथो	विविध			०	४		४	करार
२५	ईलेक्ट्रिसियन	चौथो	इन्जिनियरिङ	ईलेक्ट्रिकल	जनरल इ.	०	१		१	करार
२६	पलम्वर	चौथो	इन्जि.	सिभिल	स्यानीटरी	०	१		१	करार
२७	हेभी सवारी चालक					०	१	-	१	करार
२८	हलुका सवारी चालक					०	४	-	४	करार
२९	कार्यालय सहयोगी					०	१३	-	१३	करार
३०	स्वीपर					०	५	-	५	करार
कार्यालय तर्फ जम्मा						**२०**	**४५**	**-**	**६४**	
वडा कार्यालय (७ वटा)										
१	सहायक	४/५ औं	प्रशासन	सा.प्र.		७	७	-	१४	
२	अ/सव-इन्जिनियर	४/५ औं	इन्जि.	सिभिल		७	-	७	०	
३	सहायक क. अपरेटर	चौथो	विविध			०	७	-	७	करार
६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन				०	७	-	७	करार
वडा कार्यालय तर्फ जम्मा						**१४**	**२१**	**७**	**२८**	
कुल जम्मा						**३४**	**६६**	**७**	**९२**	

कृषि तथा पशु पन्छी विकास तर्फको दरबन्दी

क्र.सं.	पद	तह/श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	मौजुदा दरवन्दी	प्रस्तावित दरबन्दी		कुल कायम हुने दरबन्दी	कैफीयत
							थप	घट		
१	कृषि अधिकृत	७/८ औं	कृषि	कृषि		१			१	
२	पशु विकास अधिकृत	७/८ औं	कृषि	लपोडेडे		१	-	१	०	
३	प्रा. स.	५ औं	कृषि	कृषि		२	-	१	१	
४	प्रा. स.	५ औं	कृषि	भेटेरिनरी		१			१	
५	प्रा. स.	५ औं	कृषि	लपोडेडे		१			१	
६	ना.प्रा.स.	४ औं	कृषि	कृषि		१	-	१	०	
७	ना.प्रा.स.	४ औं	कृषि	भेटेरिनरी		१	-	१	०	
८	ना.प्रा.स.	४ औं	कृषि	लपोडेडे		१	-	१	०	

कृषि तथा पशु पन्छी विकास तर्फको दरबन्दी जम्मा	९	०	५	४	
कुल जम्मा	४३	६६	१२	९६	

नगर प्रहरी तर्फको दरबन्दी

क.सं.	पद	तह/श्रेणी	सेवा	समूह	उपसमूह	मौजुदा दरवन्दी	प्रस्तावित दरबन्दी		कुल कायम हुने दरबन्दी	कैफीयत
							थप	घट		
१	नगर प्रहरी सहायक निरीक्षक					-	१	-	१	करार
२	नगर प्रहरी हवल्दार					-	२	-	२	करार
३	नगर प्रहरी जवान					-	१६	-	१६	करार
नगर प्रहरी तर्फ जम्मा						-	१९	-	१९	
कुल जम्मा (कार्यालय+वडा कार्यालय+कृषि तथा पशुपन्छी +नगर प्रहरी)						**४३**	**८५**	**१२**	**११५**	

अनुसूचि–१.१

कौडेना आधारभूत अस्पतालको प्रस्तावित संगठन संरचना (१५ शैय्याको आधारभूत अस्पताल)

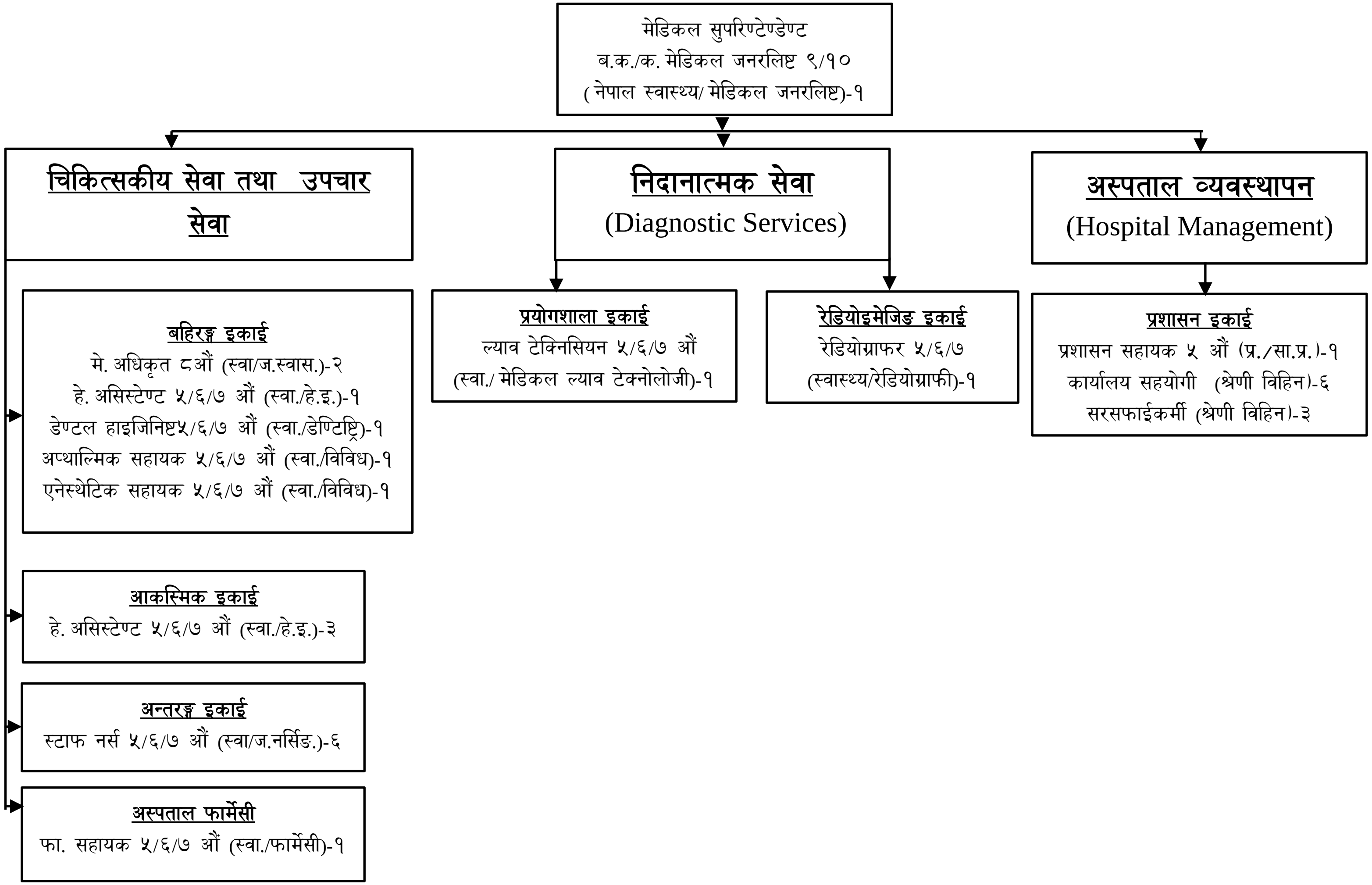

अनुसूचि–२.१

कौडेना आधारभूत अस्पतालको प्रस्तावित दरवन्दीतेरिज

क.सं.	पद	तह	सेवा	समुह	मौजुदा दरवन्दी	थप	घट	कूल प्रस्तावित	कैफियत
१	मे.सु.	९/१० औं	स्वास्थ्य	मेडिकल जनरलिष्ट	१			१	
२	मे.अ.	८ औं	स्वास्थ्य	ज.हे.स.	२			२	
३	स्टाफ नर्स	५/६/७ औं	स्वास्थ्य	ज.न.	६			६	
४	हे.अ.	५/६/७ औं	स्वास्थ्य	हे.ई.	४			४	
५	कविराज (आयुर्वेद सहायक)	५/६/७ औं	स्वास्थ्य	आयुर्वेद	१		१	०	
६	ल्याव टेक्निसियन	५/६/७ औं	स्वास्थ्य	मे.ल्या.टे.	१			१	
७	रेडियो ग्राफर	५/६/७ औं	स्वास्थ्य	रेडियोलोजी	१			१	
८	फार्मेसी सहायक	५/६/७ औं	स्वास्थ्य	फार्मेसी	१			१	
९	डेन्टल हाइजेनिष्ट	४/५/६	स्वास्थ्य	डेण्टिष्ट्रि	१			१	
१०	एनेस्थेटिक सहायक	पाँचौ	स्वास्थ्य	विविध	१			१	
११	अफ्थाल्मिक सहायक	पाँचौ	स्वास्थ्य	विविध	१			१	
१२	प्रशासन सहायक	पाँचौ	प्रशासन	सामान्य प्रशासन	१			१	
१३	का.स.	श्रेणी बिहिन			६			६	करार
१४	स्विपर	श्रेणी बिहिन			३			३	करार
	आधारभूत अस्पतालतर्फको जम्मा				३०	०	०	२९	

आधारभुत स्वास्थ्य सेवा इकाइहरूको दरवन्दी तेरिज (६ वटा हरेकमा)

क.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	हे.अ./ सि.अ.हे.व. ६ तह	स्टाफ नर्स ५/६ औं	हे.अ./ सि.अ.हे.व. ५ तह	अ.हे.ब. ४ तह	सि.अ.न.मी./ अ.न.मी ४/५/६ तह	का.स.	जम्मा	कैफीयत
१	६ वटै स्वास्थय संस्थाहरूमा हरेकमा	१	१	२	१	१	१	७	
जम्मा		६	६	१२	६	६	६	४२	

वित्तीय विश्लेषणः

Level of Employee	Highest Level	Nu of Staffs	Basic Salary	Max Grade	Grade Rate	Salary with Grade	Months	Total Salary	EPF	Pension Fund	Insurance	Dearness Allowances	Dress Allowances	Festival Allowances	Total Liability
11th level	११	०	६०,४९०.००	५	२,०१६.००	–	१२	–	–	–	–	–	–	–	–
10the level	१०	०	५६,७८७.००	७	१,८९३.००	–	१२	–	–	–	–	–	–	–	–
9the level	९	०	५२,४१७.००	७	१,७४७.००	–	१२	–	–	–	–	–	–	–	–
8th level	८	९	४८,७३७.००	७	१,६२५.००	५४१,००८.००	१२	६,४९२,०९६.००	६४९,२०९.६०	३८९,५२५.७६	४३,२००.००	२१६,०००.००	९०,०००.००	५४१,००८.००	८,४२१,०३९.३६
7th level	७	०	४५,८५१.००	८	१,५२८.००	–	१२	–	–	–	–	–	–	–	–
6th level	६	२	४३,६८९.००	८	१,४५६.००	११०,६७४.००	१२	१,३२८,०८८.००	१३२,८०८.८०	७९,६८५.२८	९,६००.००	४८,०००.००	२०,०००.००	११०,६७४.००	१,७२८,८५६.०८
5th level	५	३५	३४,७३०.००	१०	१,१५८.००	१,६२०,८५०.००	१२	१९,४५०,२००.००	१,९४५,०२०.००	१,१६७,०१२.००	१६८,०००.००	८४०,०००.००	३५०,०००.००	१,६२०,८५०.००	२५,५४१,०८२.००
4th level	४	२२	३२,९०२.००	१०	१,०९७.००	९६५,१८४.००	१२	११,५८२,२०८.००	१,१५८,२२०.८०	६९४,९३२.४८	१०५,६००.००	५२८,०००.००	२२०,०००.००	९६५,१८४.००	१५,२५४,१४५.२८
Light Driver		४	२७,६१२.००	२	९२०.००	११७,८०८.००	१२	१,४१३,६९६.००	१४१,३६९.६०	८४,८२१.७६	१९,२००.००	९६,०००.००	४०,०००.००	११७,८०८.००	१,९१२,८९५.३६
Heavy Driver		१	२९,७२८.००	२	९९१.००	३१,७१०.००	१२	३८०,५२०.००	३८,०५२.००	२२,८३१.२०	४,८००.००	२४,०००.००	१०,०००.००	३१,७१०.००	५११,९१३.२०
Office Helper		४२	२४,७०२.००	२	८२३.००	१,१०६,६१६.००	१२	१३,२७९,३९२.००	१,३२७,९३९.२०	७९६,७६३.५२	२०१,६००.००	१,००८,०००.००	४२०,०००.००	१,१०६,६१६.००	१८,१४०,३१०.७२
Total		**११५**				४,४९३,८५०.००	१२	५३,९२६,२००.००	५,३९२,६२०.००	३,२३५,५७२.००	५५२,०००.००	२,७६०,०००.००	१,१५०,०००.००	४,४९३,८५०.००	**७१,५१०,२४२.००**

यस गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९।८० को तलव मान अनुसार गाउँ कार्यपालिका तर्फ कार्यरत विभिन्न तहका ११५ जना कर्मचारीका लागि तलव भत्ता मा मात्र ७१५,१०,२४२ (अक्षरेपि रु सात करोड पन्ध्र लाख दश हजार दुई सय बैयालीस रूपैया) खर्च गर्नु पर्ने देखिनछ। यसमा गाउँपालिकाले दिने अन्य थप सेवा सुविधा तगा स्थानीय भत्ता जस्ता अन्य रकमहरू भने समावेश गरिएको छैन। आन्तरिक राजस्व परिचालन क्षमता कमजोर रहेको यस गाउँपालिकाले न्यूनतम मात्रमा मात्र जनशक्ति पदपूर्ती गरी सेवा प्रवाह गर्नु उचित हुने देनिन्छ।

अनुसूची-३

शाखा तथा इकाईहरुको कार्य विवरण

प्रशासन, योजना तथा अनुगमन शाखा

प्रशासन शाखा

- स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड, सेवा सर्त, योजना, कार्यान्वयन र नियमन।
- संविधानको धारा ३०२ बमोजिम समायोजन भई आउने कर्मचारीको व्यवस्थापन।
- स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
- गाउँ पालिकाको सङ्गठन विकास, सङ्गठन संरचना तथा दरबन्दी निर्धारण, जनशक्ति व्यवस्थापन र वृत्ति विकास सम्बन्धी कार्य।
- स्थानीय सेवाको व्यवस्थापनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उपयोग, प्रवर्द्धन र नियमन
- मानव संसाधन विकासका लागि अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन योजना तर्जुमा ।
- गाउँपालिकामा सार्वजनिक बिदा, उत्सव, जात्रा, उर्दी आदिको व्यवस्थापन ।
- स्थानीय शान्ति समिति सम्बन्धी कार्यहरू ।
- सङ्घ तथा प्रदेश तहमा संविधान तथा कानुन बमोजिमको सहभागिता तथा प्रतिनिधित्व ।
- जिल्ला समन्वय समितिसँगको समन्वय ।
- वडा तहसँगको सम्पर्क र समन्वय ।
- पत्राचार, सभा, समारोह, शिष्टाचार ।
- कार्यपालिका तथा सभाको बैठक व्यवस्थापन ।
- कार्यपालिकाको निर्णयहरूको विद्युतीय माध्यमबाट अभिलेखीकरण तथा प्रकाशन ।
- कार्यपालिकाका विभिन्न समिति, उपसमिति, कार्यदलको बैठक व्यवस्थापन ।
- स्थानीय चाडपर्व, सार्वजनिक बिदा, उत्सव, जात्रा, उर्दी आदिको व्यवस्थापन ।
- उपाधि तथा विभूषण सम्बन्धी सिफारिस, अभिलेख ।

योजना तथा अनुगमन इकाई

- विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना र नियमन
- स्थानीय विकास नीति, अल्पकालीन, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

- आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, वातावरणीय, प्रविधि र पूर्वाधारजन्य विकासका लागि आवश्यक आयोजना तथा परियोजनाहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
- वार्षिक विकास कार्यक्रम, आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन
- विकास निर्माण प्रक्रियामा स्थानीय जनसहभागिता अभिवृद्धिका कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन
- विकास योजनाहरूको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन
- उपभोक्ता समितिको विवरण, क्षमता विकास
- विकासका प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र निर्धारण
- सङ्घीय र प्रादेशिक आयोजना, परियोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग
- विकास आयोजना तथा परियोजना सम्बन्धी अन्य कार्य ।
- विकास आयोजनाको अनुगमन, आवधिक प्रगति तथा प्रतिफलको समीक्षा
- विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको आधार तथा प्रक्रिया निर्धारण
- आयोजनाको अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्याङ्कन
- विषय क्षेत्रगत नीतिको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

कानुनी मामिला इकाई

- न्यायिक समितिको सचिवालय, न्याय, कानुन, मानव अधिकार प्रवर्द्धन तथा मेलमिलाप र मध्यस्थता, निर्णय तथा फैसला कार्यान्वयन
- न्यायिक समितिको सचिवालय सम्बन्धी कार्य
- न्याय तथा कानुनी राज्यको परिपालना
- मानव अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन
- व्यक्ति र समुदायबिच मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन
- न्यायिक निर्णय तथा फैसला कार्यान्वयन
- कार्यपालिका तथा सभामा पेस गर्नुपर्ने विभिन्न नीति, नियम तथा कानुनको मसौदामा संयोजन र समन्वय
- नीति, कानुनको प्रमाणिक प्रतिको संरक्षण, प्रकाशन र अभिलेख
- विधायन सम्बन्धी अन्य कार्य

राजश्व इकाई

- राजश्व सम्बन्धी नीति, कानुन तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन (राजस्व चुहावट नियन्त्रण समेत)
- सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घर जग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्क, सवारी साधन कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, भूमि कर (मालपोत), दण्ड जरिवाना, मनोरञ्जन कर, बहाल विटौरी कर, घरजग्गा कर, मृत वा मारिएको जीवजन्तुको हाड, सिङ, प्वाँख, छालामा कर, प्राकृतिक स्रोत साधन, व्यावसायिक कर सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन, बाँडफाँड, सङ्कलन र नियमन, अन्य आय व्यवस्थापन।
- सार्वजनिक खर्च तथा प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टी सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड तथा नियमन र सोको सङ्कलन तथा बाँडफाँड ।
- आफ्नो क्षेत्रभित्र राजस्वका दर अन्य शुल्क निर्धारण, सङ्घीय र प्रदेश कानुन बमोजिम प्राकृतिक श्रोत साधन र सेवा शुल्क जस्ता रोयल्टी सङ्कलन, समन्वय र नियमन ।
- स्थानीय पूर्वाधार सेवा र उपयोगमा सेवा शुल्क तथा दस्तुर (नीति, कानुन, मापदण्ड, नियमन, शुल्क निर्धारण, सङ्कलन तथा व्यवस्थापन) ।
- मालपोत सङ्कलन ।
- कानुन बमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, नुन, स्लेट, फायरक्लेजस्ता खानी खनिज पदार्थको सर्वेक्षण, अन्वेषण, उत्खनन र सो सम्बन्धी रोयल्टी सङ्कलन ।
- ट्रेकिङ, कायाकिङ्ग, क्यानोनिङ्ग, बन्जी जम्पिङ्ग, जिप फ्लायर, र्‍याफ्टिङ्ग शुल्क ।
- सामुदायिक वनको सञ्चालन र व्यवस्थापनबाट प्राप्त रोयल्टी सङ्कलन ।
- पानी घट्ट, कुलो, पैनी जस्ता सेवा सञ्चालनबाट प्राप्त रोयल्टी सङ्कलन ।
- प्राकृतिक स्रोतको उपयोग सम्बन्धी नीति निर्धारण र कार्यान्वयन तथा प्रदेश र सङ्घीय मापदण्ड पालना ।
- प्रचलित कानुन बमोजिम दण्ड जरिवाना ।
- राजस्व सम्भाव्यता अध्ययन तथा विश्लेषणात्मक कार्य ।
- बाँकी बक्यौता रकमको लगत र असुल उपर ।
- करदाता शिक्षा तथा करदाता विवरण अद्यावधिक ।
- वित्तीय स्रोत साधनको समतामूलक बाँडफाँड ।
- आर्थिक साधनको महत्तम उपयोग तथा परिचालन ।
- राजश्व परामर्श समिति सम्बन्धी विषय ।
- स्थानीय राजस्व प्रवर्द्धनका लागि प्रोत्साहन ।
- राजश्वको सम्भाव्यता अध्ययन ।

- राजस्व सूचना तथा तथ्याङ्कको आदान प्रदान ।
- सङ्घीय तथा प्रदेश कानुन बमोजिम बजेट घाटा पूर्तिको स्रोत व्यवस्था

वडा कार्यालय

वडा स्तरीय तथ्याङ्क सङ्कलन तथा अद्यावधिक गर्नेः

- आफ्नो वडा भित्रको बस्तुगत विवरण (नदीनाला, जैविक विविधता, खनिज पदार्थ, जनसङ्ख्याको बनोट, आर्थिक अवस्था, उद्योगधन्दा, शिक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी विवरण आदि) तयार गर्ने, अद्यावधिक गर्दै लैजाने,
- निजी घर तथा घरपरिवारको लगत राख्ने,
- ऐतिहासिक, पुरातात्त्विक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक महत्त्वका सम्पदा, प्राचीन स्मारक, सार्वजनिक तथा सामुदायिक भवन, सार्वजनिक, ऐलानी, पर्ती जग्गाको लगत राख्ने तथा संरक्षण गर्ने,
- खुला क्षेत्र, चोक, घाट, पाटी, पौवा, सत्तल, धर्मशाला, मठ, मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद, देवस्थल, मदरसा, पर्ती जग्गा, डाँडा पाखा, चरन क्षेत्र, पानीको मूल, पोखरी, तलाउ, इनार, कुवा, धारा, ढुँगेधारा, गुठी घर, बाटो, सडक, पुल पुलेसा, कुलो नहर, पानी घट्ट, मिलको तथ्याङ्क सङ्कलन गरी अद्यावधिक लगत राख्ने, संरक्षण गर्ने र खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचना सहितको वडाको पार्श्व चित्र तयार तथा अद्यावधिक गर्ने ।
- वडाका विकास निर्माणका योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा आवधिक प्रगति समीक्षा गर्ने।
- सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रणाली अनुसार बस्ती वा टोल स्तरबाट योजना तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी बस्ती तथा टोल स्तरीय योजनाको माग सङ्कलन, प्राथमिकीकरण तथा छनौट गर्ने।
- टोल विकास संस्थाको गठन र परिचालन तथा वडाभित्र सञ्चालन हुने योजनाहरूका लागि उपभोक्ता समितिको गठन तथा सोको अनुगमन गर्ने ।
- वडाभित्रका योजना तथा भौतिक पूर्वाधारको संरक्षण, मर्मत सम्भार, रेखदेख तथा व्यवस्थापन गर्ने।

वडाका विकास निर्माणका कार्यहरू गर्नेः

- बाल उद्यानको व्यवस्था गर्ने ।
- अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम तथा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने।
- पुस्तकालय, वाचनालय, सामुदायिक सिकाई केन्द्र, बालक्लव तथा बाल सञ्जालको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने ।

- वडा तहको स्वास्थ्य केन्द्र तथा उप केन्द्रको व्यवस्थापन गर्ने ।
- बालबालिकाहरूलाई बि.सी.जी., पोलियो, भिटामिन ए को व्यवस्था गर्ने ।
- पोषण कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने ।
- वडा तहमा स्वास्थ्य जनचेतना विकास तथा स्वास्थ्य सूचना कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने ।
- सहरी तथा ग्रामीण स्वास्थ्य क्लिनिकको सञ्चालन गर्ने, गराउने ।
- सार्वजनिक शौचालय तथा स्नान गृहको निर्माण र व्यवस्थापन गर्ने, गराउने ।
- वडा स्तरीय सामुदायिक धाराको प्रबन्ध, कुवा, इनार तथा पोखरीको निर्माण, संरक्षण र गुणस्तर नियमन गर्ने ।
- घरबाट निकास हुने फोहर मैलाको सङ्कलन र व्यवस्थापन, चोक तथा गल्लीहरूको सरसफाइ, ढल निकास, मरेका जनावरको व्यवस्थापन, सतही पानीको निकास तथा पानीको स्रोत संरक्षण गर्ने, गराउने ।
- कृषि तथा फलफूल नर्सरीको स्थापना, समन्वय, प्रवर्द्धन र वडा स्तरीय अगुवा कृषक तालिमको अभिमुखीकरण गर्ने ।
- कृषि मलको माग सङ्कलन गर्ने ।
- कृषिमा लाग्ने रोगहरूको विवरण तयार गर्ने ।
- पशुपन्छी विकास तथा छाडा चौपायाको व्यवस्थापन ।
- वडाभित्रको चरन क्षेत्र संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्थानीय समुदायका चाडपर्व, भाषा संस्कृतिको विकासको लागि कला, नाटक, जनचेतनामूलक तथा सांस्कृतिक कार्यक्रम गर्ने गराउने ।
- स्थानीय मौलिकता झल्किने सांस्कृतिक रीतिरिवाजलाई संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने ।
- वडाभित्र खेलकुद पूर्वाधारको विकास गर्ने ।
- अन्तर विद्यालय तथा वालक्लव मार्फत खेलकुद कार्यक्रमको सञ्चालन गर्ने गराउने ।
- वडा क्षेत्रभित्रको बाटोघाटो चालू अवस्थामा राख्ने तथा राख्न सहयोग गर्ने,
- वडाभित्रका सडक अधिकार क्षेत्रमा अवरोध र अतिक्रमण गर्न नदिने,
- बाटोघाटोको बाढी, पहिरो पन्छाउने,
- घरेलु उद्योगको लगत सङ्कलन तथा सम्भाव्यता पहिचान गर्ने,
- वडाभित्र घरेलु उद्योगको प्रवर्द्धन गर्ने,
- प्रचलित कानुन बमोजिम व्यक्तिगत घटना दर्ता, अद्यावधिक र सोको अभिलेख संरक्षण गर्ने,
- व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी जनचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने,
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण तथा अभिलेख अद्यावधिक गर्ने,

- वडालाई बालमैत्री बनाउने,
- वडाभित्र आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने,
- विभिन्न समुदायका बिच सामाजिक सद्भाव र सौहार्धता कायम गर्ने,
- बालविवाह, महिला विरुद्धको हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचबिखन, निरक्षरता जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने,
- प्रचलित कानुनको अधीनमा रही मालपोत तथा भूमि कर, व्यवसाय कर, बहाल कर, विज्ञापन कर, सशुल्क पार्किङ, नयाँ व्यवसाय दर्ता, सिफारिस दस्तुर, सवारी साधन कर, मनोरञ्जन करको लेखाजोखा र सङ्कलन गरी गाउँपालिकामा प्रतिवेदन सहित रकम बुझाउने,
- असक्त बिरामी भएको बेवारिस वा असहाय व्यक्तिलाई नजिकको अस्पताल वा स्वास्थ्य केन्द्रमा पुऱ्याई औषधोपचार गराउने,
- असहाय वा बेवारिस व्यक्तिको मृत्यु भएमा निजको दाह संस्कारको व्यवस्था मिलाउने,
- सडक बालबालिकाको उद्धार र पुनर्स्थापना गर्ने, गराउने,
- वडाभित्रको सामुदायिक वन, वनजन्य सम्पदा र जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने,
- वडा, टोल, बस्ती स्तरमा हरियाली क्षेत्र बिस्तार गर्ने गराउने,
- वडालाई वातावरणमैत्री बनाउने,
- प्राङ्गारिक कृषि, सुरक्षित मातृत्व, विद्यार्थी भर्ना, पूर्ण खोप, खुला दिशामुक्त सरसफाइ, वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री शासनजस्ता प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरू गर्ने, गराउने ।
- कानुन बमोजिमका नियमन कार्य गर्ने ।
- वडाभित्र सञ्चालित विकास योजना, आयोजना तथा संलग्न उपभोक्ता समितिहरूका कार्यको नियमन गर्ने,
- घर निर्माण गुणस्तर तथा भवन संहिता र मापदण्ड अनुसार भए नभएको अनुगमन गर्ने, सिकर्मी, डकर्मीलाई भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण सम्बन्धी तालिम दिने,
- खाद्यान्न, माछा, मासु, तरकारी, फलफूल, पेय पदार्थ तथा उपभोग्य सामग्रीको गुणस्तर र मूल्य सूची अनुगमन गरी उपभोक्ता हित संरक्षण गर्ने,
- वडाभित्रका उद्योग धन्दा र व्यवसायको प्रवर्द्धन गरी लगत राख्ने,
- हाट बजारको व्यवस्थापन गर्ने, गराउने,
- विद्युत् चुहावट तथा चोरी नियन्त्रण गर्ने ।

- नाता, नागरिकता आदिको सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने ।
- आफ्नो भौगोलिक क्षेत्र भित्रको निर्माण कार्य तथा अन्य सेवाको प्रयोजनका लागि निर्माण सामग्री, ज्याला, भाडा, तथा महसुलको स्थानीय दररेट तोक्ने ।
- आफ्नो वडाभित्रका उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्था, निजी क्षेत्र लगायतका सबै विकास साझेदारहरूसँग विकास निर्माण तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा समन्वय गर्ने ।
- समय समयमा नेपाल कानुनले तोकेबमोजिम अन्य काम गर्ने ।

अभिलेख व्यवस्थापन, सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने

- पञ्जिकरण, नागरिकता तथा अभिलेख व्यवस्थापन
- गाउँपालिकामा व्यक्तिगत घटनाको स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- सङ्घीय कानुन र मापदण्ड बमोजिम गाउँपालिकामा व्यक्तिगत घटना (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाइ सराइ, सम्बन्ध विच्छेद र धर्मपुत्र र धर्मपुत्री) को दर्ता,
- आधुनिक प्रविधि अपनाई व्यक्तिगत घटनाको अभिलेख व्यवस्थापन र प्रतिवेदन,
- नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रका लागि सिफारिस लगायतका महत्त्वपूर्ण अभिलेखको व्यवस्थापन,
- स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन,
- स्थानीय स्तरको अभिलेख व्यवस्थापन ।
- नाता प्रमाणित गर्ने,
- नागरिकता तथा नागरिकताको प्रतिलिपि लिनका लागि सिफारिस गर्ने,
- बहाल करको लेखाजोखा सिफारिस गर्ने,
- कोठा खोल्न रोहबरमा बस्ने,
- मोही लगत कट्टाको सिफारिस गर्ने,
- घरजग्गा करको लेखाजोखा सिफारिस गर्ने,
- जन्म मिति प्रमाणित गर्ने,
- व्यापार व्यवसाय बन्द भएको, सञ्चालन नभएको वा व्यापार व्यवसाय हुँदै नभएको सिफारिस गर्ने,
- मिलापत्रको कागज गराउने निवेदन दर्ता गर्न सिफारिस गर्ने,
- विवाह प्रमाणित तथा अविवाहित प्रमाणित गर्ने,
- निःशुल्क वा सशुल्क स्वास्थ्य उपचारको सिफारिस गर्ने,
- अङ्ग्रेजी माध्यममा सिफारिस तथा प्रमाणित गर्ने,
- घर पाताल प्रमाणित गर्ने,

- व्यक्तिगत विवरण प्रमाणित गर्ने,
- पुर्जामा घर कायम गर्ने सिफारिस गर्ने,
- फरक, फरक नाम, थर, जन्म मिति तथा प्रमाणित दुवै नाम गरेको व्यक्ति एकै हो भन्ने सिफारिस गर्ने,
- नाम, थर,जन्म मिति संशोधनको सिफारिस गर्ने,
- जग्गा धनी पूर्जा हराएको सिफारिस गर्ने,
- कागज र मन्जुरीनामा प्रमाणित गर्ने,
- कित्ताकाट गर्न सिफारिस गर्ने,
- संरक्षक प्रमाणित गर्ने तथा संस्थागत र व्यक्तिगत संरक्षक सिफारिस गर्ने,
- जीवितसँगको नाता प्रमाणित गर्ने,
- हकवाला वा हकदार प्रमाणित गर्ने,
- नामसारी गर्न सिफारिस गर्ने,
- जग्गाको हक सम्बन्धमा सिफारिस गर्ने,
- मृतकसँगको नाता प्रमाणित तथा सर्जमिन सिफारिस गर्ने,
- उद्योग ठाउँ सारी गर्न सिफारिस गर्ने,
- जीवित रहेको सिफारिस गर्ने,
- पूर्व प्राथमिक विद्यालय खोल्ने

आर्थिक प्रशासन शाखा

- आर्थिक (कार्यविधि) नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन, आर्थिक प्रशासन र व्यवस्थापन
- बजेट सीमा निर्धारण, बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- सञ्चित कोष तथा आकस्मिक कोषको व्यवस्थापन
- लगानी र लाभांशको व्यवस्थापन
- लेखा व्यवस्थापन, खर्च, राजश्व, धरौटी, कार्य सञ्चालन कोष तथा अन्य सरकारी कोष तथा सम्पत्तिको एकीकृत विवरण
- समष्टिगत आर्थिक अवस्थाको विश्लेषण
- ऋण तथा अनुदानको व्यवस्थापन र नियमन
- लगानी प्रक्षेपण (सहकारी, सहकारी तथा निजी) र वित्तीय व्यवस्थापन
- कारोबारको लेखाईकन, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन
- राजश्व तथा व्ययको अनुमान

- आर्थिक प्रशासन र व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य विषय ।

ख. पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा

सडक, सिँचाई तथा अन्य पूर्वाधार विकास इकाई

- स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक तथा यातायात सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड तथा नियमन
- स्थानीय सडक, ग्रामीण सडक, कृषि सडक, झोलुङ्गे पुल, पुलेसा र तटबन्ध सम्बन्धी गुरुयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र स्तरोन्नतिका आयोजनाको पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन, मर्मत, सम्भार
- यातायात सुरक्षा व्यवस्थापन र नियमन
- स्थानीय सार्वजनिक यातायातको रुट निर्धारण, अनुमति, नवीकरण, खारेजी, सेवाको गुणस्तर, भाडा र निर्धारण र नियमन
- ट्याक्सी सेवा अनुमति, व्यवस्थापन र नियमन
- ट्रली बस, ट्रामजस्ता मध्यम क्षमताका मास ट्रान्जिट प्रणालीको नीति, योजना, मापदण्ड, कार्यान्वयन, नियमन
- वातावरणमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकूलन, अपाङ्गता र लैङ्गिगमैत्री यातायात प्रणालीको प्रवर्द्धन
- आधारभूत यातायात सम्बन्धमा प्रदेश सरकार सँग समन्वय
- यातायात क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि
- यातायात सुविधामा नागरिकको सरल, सहज र समान पहुँच
- यातायात क्षेत्रमा वातावरणमैत्री प्रविधिलाई प्रोत्साहन
- निजी यातायात नियमन व्यवस्थापन
- साना जलविद्युत आयोजना, नवीकरणीय ऊर्जा तथा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी प्रविधि विकास र हस्तान्तरण, क्षमता अभिवृद्धि/प्रवर्द्धन,
- विद्युत् वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियमन
- जनसहभागितामा आधारित स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिँदै जलस्रोतको बहु उपयोगी विकास कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन
- स्थानीय विद्युत् वितरण प्रणाली र सेवाको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियमन
- सडक बत्तीको व्यवस्थापन
- सिँचाई सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड निर्धारण र नियमन

- सिँचाई सम्बन्धी गुरुयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र स्तरोन्नतिका आयोजनाको पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन, मर्मत, सम्भार र नियमन,
- स्थानीय साना, सतह तथा भूमिगत सिचाई प्रणालीको सञ्चालन निर्माण, सुधार, मर्मत सम्भार तथा सेवा शुल्कको निर्धारण र सङ्कलन व्यवस्थापन
- जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण सम्बन्धी स्थानीय
- तटबन्ध, नदी नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापन र नियमन
- साना जल उपयोग सम्बन्धी आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन ।

भवन निर्माण तथा वस्ती विकास इकाई

- सहरीकरण, बस्ती विकास सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड तथा सो सम्बन्धी योजना तर्जुमा, आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन र नियमन
- आधारभूत आवासका योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन
- गाउँपालिकामा अव्यवस्थित बसोबास व्यवस्थापन कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन
- आधारभूत बसोबास सम्बन्धमा प्रदेश सरकारसँग समन्वय
- योजनाबद्ध र व्यवस्थित बस्ती विकासका कार्यक्रमको तर्जुमा कार्यान्वयन
- एकीकृत बस्ती विकासका लागि जग्गाको एकीकरण तथा जग्गा विकास र व्यवस्थापन
- आफ्नो क्षेत्रको भू उपयोग नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन
- व्यवस्थित बस्ती विकासका कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन
- सङ्घीय र प्रदेश कानुन बमोजिम स्थानीय तहमा सुकुम्वासी पहिचान र अभिलेख व्यवस्था
- स्थानीय स्तरमा सुकुम्वासी सम्बन्धी जीविकोपार्जन र बसोबास व्यवस्था
- एकीकृत बस्ती विकासका लागि जग्गाको एकीकरण तथा जग्गा विकास र व्यवस्थापन ।
- भूमिको वर्गीकरण अनुसारको लगत
- जग्गाको कित्ताकाट र भूमि लगत (नक्सा, स्रेस्ता) निर्माण र संरक्षण
- सरकारी प्रयोजनका लागि जग्गा प्राप्ति, मुआब्जा निर्धारण तथा वितरणमा समन्वय र सहजीकरण
- जग्गा विवाद समाधानमा मेलमिलाप र मध्यस्थता
- स्मारक र पुरातात्त्विक महत्त्व लगायत वन, सिमसार क्षेत्र, तट वर्ती क्षेत्रका जग्गा सम्बन्धी लगत
- भवन सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड तथा सो सम्बन्धी योजना तर्जुमा, आयोजना पहिचान, अध्ययन, कार्यान्वयन र नियमन,
- राष्ट्रिय भवन संहिता तथा मापदण्ड बमोजिम भवन निर्माण अनुमति र नियमन
- भवन निर्माणको नक्सा स्वीकृति, संशोधन, नियमन

- पुरातत्त्व, प्राचीन स्मारक र संग्राहालय संरक्षण, संवर्द्धन र पुनः निर्माण,
- सरकारी भवन, विद्यालय, सामुदायिक भवन, सभागृह तथा अन्य सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण र मर्मत सम्भार,

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन इकाई

- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड तथा स्थानीय स्तरका आयोजनाको कार्यान्वयन र नियमन
- विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, जोखिम न्यूनीकरण कार्य योजना
- विपद् पूर्व तयारी, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वय
- विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण
- विपद् व्यवस्थापनमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय समुदाय, सङ्घ संस्था, निजी क्षेत्रसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य
- विपद् कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत साधनको परिचालन
- विपद् पश्चात् स्थानीय स्तरको पुनर्स्थापना र पुनर्निर्माण
- विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान
- प्राकृतिक प्रकोपको रोकथाम र पूर्व तयारी
- विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन,
- वारुण यन्त्र तथा एम्बुलेन्सको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन
- स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली
- फोहर मैला सङ्कलन, पुनः उपयोग, प्रशोधन, विसर्जन र सोको सेवा शुल्क निर्धारण र नियमन
- ल्याण्डफिल साइट व्यवस्थापन ।
- सरसफाइ तथा स्वास्थ्यजन्य फोहोर मैलाको व्यवस्थापन ।
- सार्वजनिक शौचालय व्यवस्थापन ।

वातावरण, पर्यावरण एवं जलाधार क्षेत्र संरक्षण सम्बन्धी कार्य

- स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण र जलाधार तथा वन्यजन्तुको संरक्षण व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानुन, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- वृक्षारोपण, हरियाली तथा हरित क्षेत्रको प्रवर्द्धन
- वायु तथा ध्वनिको प्रदूषण नियन्त्रण
- हानिकारक पदार्थहरूको नियमन तथा नियन्त्रण

- वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण
- न्यून कार्बनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन
- वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापन
- पहिरो नियन्त्रण
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम

खानेपानी तथा सरसफाई इकाई

- स्थानीय खानेपानी सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- खानेपानी महसुल निर्धारण र खानेपानी सेवा व्यवस्थापन
- सार्वजनिक स्थलमा पिउने पानी व्यवस्थापन
- पानी मुहानको संरक्षण ।
- स्वच्छ खानेपानी आपूर्ति सम्बन्धी अन्य विषय ।

ग. सामाजिक तथा आर्थिक विकास शाखा

सामाजिक सुरक्षा तथा पंजिकरण इकाई

- सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, नियमन र अध्ययन अनुसन्धान
- सङ्घ तथा प्रदेशले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयन
- सामाजिक सुरक्षाको कार्यान्वयनको लागि सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय सङ्घ संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य
- स्थानीय सामाजिक सुरक्षा योजना र व्यवस्थापन तथा आवश्यक तथ्याङ्क सङ्कलन एवं व्यवस्थापन
- आधुनिक प्रविधिमार्फत व्यक्तिगत घटना दर्ता (जन्म, मृत्यु, विवाह, बसाई सराई, सम्बन्ध विच्छेद र धर्मपुत्र धर्मपुत्री), अभिलेख व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन

महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण इकाई

लैङ्गिक समानता

- महिला हक सम्बन्धी नीति, योजना कार्यान्वयन, समन्वय र नियमन
- महिलाको आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक सशक्तीकरण, क्षमता विकास
- लैङ्गिक हिंसा निवारणका लागि निरोधात्मक, प्रवर्द्धनात्मक, संरक्षणात्मक उपाय र पुनः स्थापना

- लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट

बालबालिका, किशोर किशोरी तथा युवा तथा खेलकुद विकास

- बालबालिकाको हकहित संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- बालबालिकाको हकहित संरक्षण
- बालमैत्री शासकीय प्रबन्ध, बाल क्लब, बाल संरक्षण समिति तथा बाल सञ्जाल
- बालबालिकाको हकहित संरक्षण सम्बन्धमा सङ्घ, प्रदेश तथा अन्य निकायसँग सम्पर्क, समन्वय तथा सहकार्य,
- बालबालिका परिवार सहयोग
- वैकल्पिक स्याहार पद्धतिको कार्यान्वयन
- बाल न्याय
- बाल गृह, पुनः स्थापना केन्द्र, शिशु स्याहार केन्द्र र बाल विकास केन्द्र व्यवस्थापन
- असहाय बालबालिकाका, सडक बालबालिका व्यवस्थापन
- बाल हिंसा नियन्त्रण
- बाल सुधार तथा पुनः स्थापना केन्द्र स्थापना, सञ्चालन अनुमति र नियमन
- आपत्कालीन बाल उद्धार कोष स्थापना र व्यवस्थापन
- बैंक खाता छोरीको सुरक्षा जीवन भरीको कार्यक्रम कार्यान्वयन, प्रतिवेदन तथा अभिलेख व्यवस्थापन

अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा ज्येष्ठ नागरिक

- ज्येष्ठ नागरिकको लगत, परिचयपत्र, सम्मान, स्वास्थ्य सुविधा, सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्य
- ज्येष्ठ नागरिक क्लब, दिवा सेवा केन्द्र, भेटघाट स्थल, आश्रय केन्द्रको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन
- सङ्घ तथा प्रदेशसँगको समन्वयमा अपाङ्गता पुनः स्थापना केन्द्र तथा असक्त स्याहार केन्द्रको सञ्चालन र व्यवस्थापन
- अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा असहायको लगत अद्यावधिक, परिचयपत्र वितरण, सामाजिक सुरक्षा तथा सुविधाको व्यवस्थापन तथा वितरण
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिमैत्री पूर्वाधार निर्माण तथा सञ्चालन
- अपाङ्गता भएका व्यक्ति र असक्तहरूको व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य कार्य ।
- एकल महिला सम्बन्धी कार्य

गैरसरकारी संस्था परिचालन, समन्वय तथा नियमन

- स्थानीय स्तरमा समाज कल्याण सम्बन्धी सङ्घसंस्था (गैरसरकारी, सामाजिक तथा सामुदायिक सङ्घसंस्था) को दर्ता, नवीकरण तथा नियमन
- गुठी, कोष तथा अन्य ट्रस्टहरूको व्यवस्थापन
- निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्य
- समन्वय र परिचालन
- सामाजिक सङ्घसंस्था सम्बन्धी अन्य विषय ।

स्वास्थ्य शाखा

- आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाइ सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन तथा नियमन ।
- राष्ट्रिय तथा प्रदेशस्तरीय लक्ष्य र मापदण्ड बमोजिम स्थानीय स्तरको स्वास्थ्य सम्बन्धी लक्ष्य र गुणस्तर निर्धारण ।
- राष्ट्रिय र प्रादेशिक मापदण्ड अनुरूप जनरल अस्पताल, नर्सिङ होम, निदान केन्द्र तथा अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरूको क्लिनिक दर्ता, सञ्चालन अनुमति र नियमन ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र प्रवर्द्धन ।
- अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना तथा सञ्चालन ।
- स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार विकास तथा व्यवस्थापन ।
- सरसफाइ सचेतनाको अभिवृद्धि ।
- रक्त सञ्चार सेवा तथा स्थानीय र सहरी स्वास्थ्य सेवा ।
- औषधि पसल सञ्चालन र नियमन ।
- औषधिजन्य वनस्पति, जडीबुटी र अन्य औषधिजन्य वस्तुको उत्पादन, प्रशोधन र वितरण ।
- स्वास्थ्य बिमा लगायतका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको व्यवस्थापन ।
- औषधि तथा अन्य मेडिकल उत्पादनहरूको न्यूनतम मूल्य निर्धारण र नियमन ।
- औषधिको उचित प्रयोग र सूक्ष्म जीव निरोधक प्रतिरोध न्यूनीकरण ।
- औषधि र स्वास्थ्य उपकरणको खरिद, भण्डारण र वितरण ।
- स्वास्थ्य सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन ।
- जनस्वास्थ्य निगरानी (पब्लिक हेल्थ सर्भे लेन्स) ।

- प्रवर्द्धनात्मक, प्रतिकारात्मक,उपचारात्मक, पुनरुथापनात्मक र प्यालिएटिभ स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन ।
- स्वस्थ जीवनशैली, पोषण, शारीरिक व्यायाम, योग अभ्यास, स्वास्थ्य वृत्तको पालना, पञ्चकर्म लगायतका जनस्वास्थ्य सेवाको प्रवर्द्धन ।
- जुनोटिक र कीटजन्य रोगको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन ।
- सुर्ती, मदिरा र लागू पदार्थजन्य वस्तुको प्रयोग नियन्त्रण तथा सचेतना अभिवृद्धि ।
- आयुर्वेदिक, युनानी, आम्ची, होमियोप्याथिक, प्राकृतिक चिकित्सा लगायतका परम्परागत स्वास्थ्य उपचार सेवाको व्यवस्थापन ।
- जनस्वास्थ्य, आपत्कालीन स्वास्थ्य तथा महामारीको नियन्त्रण योजना र कार्यान्वयन ।
- सरुवा तथा नसर्ने रोगको नियन्त्रण तथा रोकथाम ।
- आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह ।

घ. शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा

- प्रारम्भिक बाल शिक्षा तथा विद्यालय शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, खुला तथा वैकल्पिक शिक्षा (गुरुकुल, मदरसा, गुम्बा आदि), निरन्तर सिकाइ तथा विशेष शिक्षा सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन, नियमन ।
- प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिमको योजना तर्जुमा, सञ्चालन, अनुमति र नियमन ।
- पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्रीको वितरण तथा कार्यान्वयन ।
- विद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन ।
- विद्यालयको नक्साङ्कन, अनुमति, स्वीकृति, समायोजन तथा नियमन ।
- शैक्षिक पूर्वाधार निर्माण र मर्मत सम्भार ।
- आधारभूत तह (कक्षा ८) को परीक्षा व्यवस्थापन ।
- विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धिको परीक्षण र व्यवस्थापन ।
- विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृत्तिको व्यवस्थापन ।
- शैक्षिक परामर्श सेवाको अनुमति तथा नियमन ।
- स्थानीय स्तरको शैक्षिक ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र स्तरीकरण ।
- माध्यमिक तहसम्मको शैक्षिक कार्यक्रमको समन्वय र नियमन ।
- पुस्तकालय एवं पत्रपत्रिका ।
- स्थानीय पुस्तकालय, वाचनालय तथा सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन ।
- नेपाल सरकारबाट शिक्षा तर्फ प्राप्त सशर्त अनुदानको सम्पूर्ण बजेट तथा कार्यक्रम सञ्चालन ।

- स्थानीय स्तरमा खेलकुद प्रशासन तथा सङ्घ संस्थाको नियमन र समन्वय
- खेलकुदको संरचनाको पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन तथा विकास
- खेलकुदको विकास र प्रवर्द्धन
- खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना र सहभागिता
- अतिरिक्त क्रियाकलाप सम्बन्धी विषय ।
- युवा जागरण, सशक्तीकरण र परिचालन
- युवा सीप, उद्यमशीलता तथा नेतृत्व विकास
- खेलकुद विकास समिति गठन व्यवस्थापन तथा परिचालन

ङ. कृषि सेवा केन्द्र

- कृषि, कृषि प्रसार, कृषि उत्पादन व्यवस्थापनसम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- कृषि बजार सूचना, कृषि बजार तथा हाटबजारको पूर्वाधार निर्माण, साना सिँचाई निर्माण, तालिम, प्रविधि प्रसार, प्राविधिक टेवा, कृषि सामाग्री आपूर्ति र कृषक क्षमता विकास कार्यक्रमको सञ्चालन
- कृषिजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण
- कृषि वातावरण संरक्षण तथा जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन
- कृषि प्रसार तथा जनशक्तिको प्रक्षेपण, व्यवस्थापन र परिचालन
- उच्च मूल्ययुक्त कृषिजन्य वस्तुको प्रवर्द्धन, विकास तथा बजारीकरण
- कृषिसम्बन्धी बिमा र कर्जा सहजीकरण
- शीत भण्डारणको व्यवस्थापन
- कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धि, प्राविधिक सेवा, टेवा, सीप विकास र सशक्तीकरण
- कृषि बीउ विजन, नस्ल, मल खाद र रसायन तथा औषधिहरूको आपूर्ति, उपयोग र नियमन
- कृषक समूह, कृषि सहकारी र कृषि सम्बन्धी स्थानीय सङ्घ संस्थाहरूको समन्वय, व्यवस्थापन र नियमन
- कृषि सम्बन्धी प्रविधिको संरक्षण र हस्तान्तरण
- कृषि तथ्याङ्कको व्यवस्थापन र सूचना प्रणाली तथा कृषि सम्बन्धी सूचनाको प्रचारप्रसार
- कृषि स्रोत केन्द्रको स्थापना र व्यवस्थापन

च. पशुपक्षी सेवा केन्द्र

- पशुपालन र पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- पशुपन्छी बजार सूचना, हाटबजारको पूर्वाधार निर्माण, तालिम, प्राविधिक टेवा, कृषक क्षमता विकास कार्यक्रमको सञ्चालन र नियमन
- पशुपन्छीजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण
- पशुपन्छी चिकित्सा सेवाको व्यवस्थापन,
- पशु नस्ल सुधार पद्धति विकास र व्यवस्थापन
- पशुपन्छी सम्बन्धी बिमा र कर्जा सहजीकरण
- स्थानीय चरन तथा खर्क विकास र व्यवस्थापन
- पशु आहारको गुणस्तर नियमन
- स्थानीय स्तरमा पशुपन्छी सम्बन्धी तथ्याङ्कको व्यवस्थापन र सूचना प्रणाली
- पशु वधशाला र शीत भण्डारणको व्यवस्थापन र नियमन
- पशुपालन तथा पशु स्वास्थ्य सम्बन्धी अन्य कार्य ।

ज. आन्तरिक लेखा परीक्षण इकाई

- आन्तरिक तथा पूर्व लेखा परीक्षण
- लेखा परीक्षण विवरण (बेरुजूको लगत समेत)को अभिलेख व्यवस्थापन
- अन्तिम लेखा परीक्षण कार्यमा सहयोग, समन्वय र सहजीकरण
- लेखा पालन सम्बन्धी क्षमता विकास कार्य
- बेरुजू फछ्र्यौट

उद्योग, पर्यटन तथा सहकारी उपशाखा

आर्थिक विकास प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्य

- स्थानीय व्यापार, वाणिज्य, वस्तुको माग, आपूर्ति व्यवस्थापन तथा अनुगमन
- बजार तथा हाट बजार व्यवस्थापन
- उपभोक्ता अधिकार तथा हित सम्बन्धी नीति, कानुन, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन
- स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन, आपूर्ति तथा निकासी प्रक्षेपण, मूल्य निर्धारण र अनुगमन
- स्थानीय व्यापार र वाणिज्य सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण,
- स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन,
- उपभोक्ता सचेतना, लक्षित उपभोक्ताको लगत व्यवस्थापन र स्थानीय वस्तु तथा सेवाको गुणस्तर परीक्षण,

- खाद्य पदार्थको गुणस्तर नियन्त्रण,
- खानेपानीको गुणस्तर नियन्त्रण,
- स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन सहजीकरण र नियमन,
- स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिरेखाङ्कन ।

उद्योग र खानी तथा खनिज पदार्थ संरक्षण

उद्योग सम्बन्धी कार्य

- लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको दर्ता, नवीकरण, खारेजी र नियमन
- लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको विकास र प्रवर्द्धन
- व्यापारिक फर्म, पसलको दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र नियमन

खानी तथा खनिज

- खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड तथा योजनाको कार्यान्वयन र नियमन,
- ढुङ्गा, गिटी, बालुवा, माटो, नुन, स्लेट, खरी ढुङ्गा, फायरक्लेजस्ता खानीजन्य वस्तु सर्वेक्षण, अन्वेषण, उत्खनन
- ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, खरी ढुङ्गा, फायर क्ले,स्लेट तथा नुन, आदि खानीजन्य वस्तुको संरक्षण, विकास, उत्खनन र उपयोग सम्बन्धी दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र व्यवस्थापन
- खानी तथा खनिज पदार्थ सम्बन्धी सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेखन तथा व्यवस्थापन
- भौगर्भिक नक्सा प्रकाशन ।

सहकारी सम्बन्धी कार्य

- सहकारी संस्था सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्डको निर्माण, कार्यान्वयन र नियमन
- स्थानीय सहकारी संस्थाको दर्ता, अनुमति, खारेजी र विघटन
- सहकारी बचत तथा ऋण परिचालन सम्बन्धी स्थानीय मापदण्ड निर्धारण र नियमन
- सहकारी सम्बन्धी राष्ट्रिय, केन्द्रीय, विषयगत, प्रादेशिक र स्थानीय सङ्घ संस्थासँग समन्वय र सहकार्य
- सहकारी सम्बन्धी स्थानीय तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान
- स्थानीय सहकारीको क्षमता अभिवृद्धि
- स्थानीय सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धन, विकास र परिचालन ।

वन, वन्यजन्तु, भू-संरक्षण सम्बन्धी कार्य

- वन, जङ्गल, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन
- सामुदायिक, ग्रामीण तथा सहरी, धार्मिक, कवुलियती वनको संरक्षण, संवर्द्धन, उपयोग र नियमन
- वन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन
- मध्यवर्ती क्षेत्रको सामुदायिक, धार्मिक र कबुलियती वनको व्यवस्थापन
- नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनारमा वृक्षारोपण व्यवस्थापन
- निजी तथा व्यावसायिक वनको प्रवर्द्धन र नियमन
- सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन
- जडीबुटी तथा अन्य गैर काष्ठ वन पैदावार सम्बन्धी, सर्वेक्षण, उत्पादन, सङ्कलन, प्रवर्द्धन, प्रशोधन, र बजार व्यवस्थापन
- वन बीउ बगैंचा स्थापना, व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन
- नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन
- वन्यजन्तु र चराचुरुङ्गीको संरक्षण, व्यावसायिक पालन, उपयोग र अनुगमन
- वन्यजन्तुबाट स्थानीय समुदायमा पर्ने प्रभाव रोकथाम, व्यवस्थापन
- स्थानीय प्राणी उद्यान (चिडियाखाना) को स्थापना र सञ्चालन
- स्थानीय वन्यजन्तु पर्यटन र आयआर्जन
- स्थानीय स्तरमा आखेटोपहारको व्यवस्थापन
- वन, वन्यजन्तु तथा चराचुरुङ्गीको अभिरेखाङ्कन र अध्ययन अनुसन्धान
- रैथाने प्रजातिको संरक्षण र प्रवर्द्धन
- मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण
- जैविक विविधताको अभिलेख
- सामुदायिक भूसंरक्षण र सोमा आधारित आय आर्जन कार्यक्रम
- भूसंरक्षण र जलाधार व्यवस्थापनजन्य सामुदायिक अनुकूलन
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्य
- आय आर्जनमा आधारित जडीबुटीको संरक्षण, प्रवर्द्धन, व्यवस्थापन

संस्कृति, सम्पदा, ललितकला तथा पर्यटन प्रवर्द्धन

- भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास सम्बन्धी स्थानीय स्तरको नीति, कानुन, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन

- पुरातत्त्व, प्राचीन स्मारक तथा सङ्ग्रहालयको संरक्षण, सम्भार, प्रवर्द्धन र विकास
- परम्परागत रूपमा चलिआएका जात्रा तथा पर्वको सञ्चालन र व्यवस्थापन
- स्थानीय महत्त्वका धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाको व्यवस्थापन
- पर्यटकीय महत्त्वका स्थल तथा सम्पदाको पहिचान, संरक्षण र प्रवर्द्धन
- पर्यटन पूर्वाधार विकास तथा प्रोत्साहन
- पुरातात्त्विक, धार्मिक महत्त्वका सम्पदाहरूको संरक्षण तथा संवर्द्धन
- भाषा, संस्कृति, जात्रा, पर्व र ललितकलाको संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकास ।

सूचना तथा प्रविधि शाखा

- संघीय मन्त्रालय, प्रदेश मन्त्रालय तथा राष्ट्रिय सूचना आयोगको सम्पर्क बिन्दु सम्बन्धी कार्य,
- सूचनाको अधिकारको व्यवस्थापन गर्ने कार्य,
- नगरपालिकासँग सम्बन्धित software को गुणस्तर सम्बन्धी कार्यहरु,
- नगरपालिकाको वेब साइट अध्यावधिक गर्ने कार्य,
- नगरपालिकाको GIS सम्बन्धी कार्यहरु,
- नगरपालिकामा निर्माण गर्ने विभिन्न Database तथा Software सम्बन्धी कार्य,
- नगरपालिकाको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचना तथा तथ्यांक संकलन, प्रशोधन तथा विश्लेषणसम्बन्धी कार्य,
- नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्यांकन (Result-based Monitoring and Evaluation) सम्बन्धी कार्यहरु,
- नगरपालिकाबाट भए गरेका कार्यका बारेमा मिडियाबाट प्रकाशित सूचनाको व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य,
- सूचना प्रविधि सम्बन्धी कार्यहरु,
- तथ्यांक विश्लेषण सम्बन्धी कार्यहरु,
- व्यवस्थापन सूचना प्रणाली सम्बन्धी कार्यहरु,
- नगरपालिकासँग सम्बन्धित परियोजना बैंक निर्माण सम्बन्धी कार्य,
- नगरपालिका र मातहत निकायहरुको योजना, कार्यक्रम तथा बजेट निर्माण र अनुगमन तथा मूल्यांकनको लागि आवश्यक तथ्यांक एवं सूचना सङ्कलन तथा प्रशोधन गर्ने,
- नगरपालिका र मातहत निकायमा रहेका सूचना तथा तथ्यांक संकलन, प्रशोधन, विश्लेषण, प्रकाशन एवं भण्डारण गर्ने,
- अन्तर नगरपालिका सूचना तथा तथ्यांक आदान प्रदान र समन्वयको कार्य गर्ने,

- नगरपालिकासँग सम्बन्धित नीतिगत तथा आवश्यक अन्य छलफलका लागि समय समयमा अनुरोध भै आए बमोजिम सूचना तथा तथ्यांक विश्लेषण सम्बन्धी कार्य गर्ने।

कानून इकाई

- न्यायिक समितिको सचिवालय, न्याय, कानून, मानव अधिकार प्रवर्द्धन तथा मेलमिलाप र मध्यस्थता, निर्णय तथा फैसला कार्यान्वयन
- न्यायिक समितिको सचिवालय सम्वन्धी कार्य
- न्याय तथा कानूनी राज्यको परिपालना
- मानव अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धन
- व्यक्ति र समुदायबीच मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन
- न्यायिक निर्णय तथा फैसला कार्यान्वयन
- कार्यपालिका तथा सभामा पेश गर्नुपर्ने विभिन्न नीति, नियम तथा कानूनको मसौदामा संयोजन र समन्वय
- नीति, कानुनको प्रमाणीक प्रतिको संरक्षण, प्रकासन र अभिलेख
- विधायन सम्वन्धी अन्य कार्य ।

वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन उपशाखा

- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड तथा स्थानीयस्तरका आयोजनाको कार्यान्वयन र नियमन
- विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, जोखिम न्यूनीकरण कार्य योजना
- विपद् पूर्व तयारी, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वय
- विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरण
- विपद् व्यवस्थापनमा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय समुदाय, संघ संस्था, निजीक्षेत्रसँग सहयोग, समन्वय र सहकार्य
- विपद् कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत साधनको परिचालन
- विपद् पश्चात् स्थानीयस्तरको पुनस्र्थापना र पुनर्निर्माण
- विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन अनुसन्धान

- प्राकृतिक प्रकोपको रोकथाम र पूर्व तयारी
- विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पूर्व सूचना प्रणाली सम्बन्धी कार्यक्रमको तर्जुमा र कार्यान्वयन,
- बारुण यन्त्र तथा एम्बुलेन्सको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन
- स्थानीय आपतकालीन कार्य सञ्चालन प्रणाली
- फोहरमैला सङ्कलन, पुनः उपयोग, प्रशोधन, विसर्जन र सोको सेवा शुल्क निर्धारण र नियमन
- ल्याण्डफिल साईट व्यवस्थापन ।
- सरसफाई तथा स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन ।
- सार्वजनिक शौचालय व्यवस्थापन ।

वातावरण, पर्यावरण एवं जलाधारक्षेत्र संरक्षण सम्बन्धी कार्य

- स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण र जलाधार तथा वन्ययजन्तुको संरक्षण व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, कार्यक्रम तर्जूमा, कार्यान्वयन र नियमन
- बृक्षारोपण, हरियाली तथा हरित क्षेत्रको प्रर्वद्धन
- वायु तथा ध्वनीको प्रदूषण नियन्त्रण
- हानिकारक पदार्थहरूको नियमन तथा नियन्त्रण
- वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण
- न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन
- वातावरण संरक्षण क्षेत्र निर्धारण र व्यवस्थापन
- पहिरो नियन्त्रण

जलवायू परिवर्तन अनुकुलन कार्यक्रम

स्वास्थ्य चौकि र शहरी स्वास्थ्य केन्द्रको कार्यविवरण

१ योजना तर्जुमा

- स्वास्थ्य संस्था प्रोफाईल तयार गर्ने र नियमित रुपमा अद्यावधिक गरी राख्ने ।
- राष्ट्रिय कार्यनीति र निर्देशन अनुसार आफ्नो कार्यक्षेत्रको आबधिक तथा वार्षिक योजना तयार गरी सम्बन्धित निकायमा पेश गर्ने ।
- स्वीकृत भई आएका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनको लागि मातहतका निकाय तथा व्यक्तिहरुमा काम र लक्ष्यको बाँडफाँड गर्ने ।
- कार्ययोजना र कार्य तालिका बनाउने र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।

२ परिवार नियोजन कार्यक्रम

- कार्यक्षेत्रभित्र परिवार नियोजन सेवा दिनुपर्ने लक्षित समूहका दम्पतीहरुको लगत तयार गर्ने र अद्यावधिक गरी राख्ने ।
- परिवार नियोजनको आवश्यकता, महत्व र फाईदाबारे लक्षित समूह, जनसमुदायलाई जनचेतना फैलाउने ।
- परिवार नियोजनको सेवा तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।
- बन्ध्याकरण शिविर माग गर्ने र सञ्चालनमा सघाउ पुऱ्याउने ।
- परिवार नियोजनका साधन अपनाउनेहरुको अनुगमन गरी निरन्तरता कायम गर्ने ।
- परिवार नियोजनका साधनहरुको पर्याप्त मौज्दात कायम राख्ने ।

३ सुरक्षित मातृत्व

- प्रत्येक गर्भवती महिलाको विवरण राख्ने ।
- गर्भवती महिलाहरुलाई कम्तिमा ४ पटक परीक्षण गरी सेवा र परामर्श दिने ।
- स्वास्थ्य संस्थामा सुरक्षित प्रशुती सेवा प्रदान गर्ने ।
- जटील अवस्थाका गर्भवती तथा प्रशुतीलाई प्रेषणको व्यवस्था मिलाउने ।
- सुत्केरी पछि आमा र शिशुलाई कुनै पनि समस्या परे नपरेको जानकारी लिई आवश्यक परेकालाई घरैमा गई सेवा प्रदान गर्ने ।
- सुरक्षित मातृत्वको महत्वबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिन, सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी उपलब्ध सेवाबारे बताउने ।

- फिल्डमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुले. महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुको सहयोग लिई मातृ तथा नवशिशु मृत्युको कारणहरुको विवरण बनाई राख्ने ।

४ खोप

- खोपको महत्वबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।
- खोप लगाउनु पर्ने बच्चा तथा महिलाहरुको लगत तयार गर्ने र अद्यावधिक राख्ने ।
- खोप क्लिनिक सञ्चालनको लागि आवश्यक सामग्रीहरुको आपूर्ति गर्ने ।
- कोल्डचेन कायम राखी भ्याक्सिन आपूर्ति गर्ने ।
- खोप क्लिनिक सञ्चालन गर्ने ।
- खोप दिनुपर्ने बा"की संख्या पत्ता लगाउनेर सुक्ष्म योजना तयार गरी पुरा खोप दिने व्यवस्था मिलाउने।

५ पोषण

- पोषणको महत्वबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।
- ३ वर्ष मुनिका बच्चाहरुको बृद्धि अनुगमन गर्ने ।
- कुपोषण भई आएका बच्चा तथा गर्भवती महिलालाई उपचार गर्ने ।
- कडा खालको कुपोषित व्यक्तिलाई प्रेषण गरी
- भिटामिन ए तथा आइरन कम भई आएका बच्चा तथा गर्भवती महिलालाई भिटामिन ए र आइरन चक्की वितरण गर्ने ।
- आयोडिनयुक्त नुनको प्रयोगको प्रवद्र्धन गर्ने ।
- सन्तुलित भोजनबारे सवै परिवारसम्म चेतना पुऱ्याउन स्वास्थ्य संस्थाहरुमा नियमित छलफल गर्ने गराउने ।

६ झाडापखाला

- झाडापखाला रोकथामबारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।
- ओ.आर.टी. कर्नर स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने ।
- झाडापखालाबाट ग्रसित बिरामीको लेखाजोखा गरी जलवियोजनको स्थिति अनुसार उपचार तालिका अपनाई उपचार गर्ने ।
- झाडापखाला प्रकोपको मौसम आउनु अगाडी नै पुनर्जलीय उपचार सामाग्रीहरुको मौज्दात स्थिती अध्ययन गरी सोको खाँचो नहुने व्यवस्था मिलाउने ।

७ श्वास प्रश्वास

- श्वास—प्रश्वास रोगको रोकथाम बारे स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

- आएका श्वास–प्रश्वास रोगीको लेखाजोखा गरी तत्कालै स्तरीय उपचार पद्धति अपनाई उपचार गर्ने ।
- उपचार हुन नसकेका विरामीलाई तत्कालै प्रेषण गरी पठाउने र पठाउँदा बाटोमा लाग्ने समयको लागि आवश्यक औषधि उपलब्ध गराउने ।
- श्वास प्रश्वास रोगको उपचारका लागि आवश्यक औषधिको कमी नहुनेव्यवस्था मिलाउने ।

८ औलो तथा कालाजार

- औलो रोग तथा कालाजार प्रभावित क्षेत्रमा बच्ने उपायबारे जनचेतना जगाउने ।
- औलो रोग तथा कालाजार प्रभावित क्षेत्रमा ज्वरो आएको व्यक्तिको रक्त नमुना संकलन कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने ।
- औलो रोग तथा कालाजार शङ्का गरिएका व्यक्तिको रक्त नमूना लिने, प्रयोगशालामा जाँच गर्न पठाउने र निर्देशिका अनुसार उपचार गर्ने ।
- औलो रोग तथा कालाजार नियन्त्रण तथा उपचार गर्न आवश्यक औषधि नियमित आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाउने (माग गर्ने/वितरण गर्ने)
- प्रभावित क्षेत्रमा सिफारिश गरिएको कीटनासक औषधि छर्कने र झूल बितरण कार्य सञ्चालन गर्ने ।

९ क्षयरोग नियन्त्रण

- क्षयरोग रोकथामको लागि स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- शंकास्पद रोगीहरुको खकार नमूना संकलन गरी प्रयोगशालामा पठाउने ।
- प्रमाणित भएका रोगीको DOTS विधि अनुसार उपचार गर्ने ।
- दर्ता भएका तर उपचारमा नआउने विरामीको खोजी गरी उपचार नियमित गराउने ।
- क्षयरोगको उपचारको लागि औषधिको कमी नहुने व्यवस्था मिलाउने ।

१० कुष्ठरोग नियन्त्रण

- कुष्ठरोगको रोकथाम, नियमित उपचार तथा पुर्नस्थापना बारे जनचेतना जगाउने ।
- कुष्ठरोगबाट प्रभावितहरुको लागि नियमित क्लिनिक सञ्चालन गर्ने ।
- कुष्ठ रोगको उपचार र औषधिको प्रतिक्रियाबारे परामर्श दिने ।
- नियमित उपचारमा नआउनेको खोजी गरी नियमित उपचार गराउने ।
- कुष्ठरोग नियन्त्रणको लागि आवश्यक औषधि अटुट गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- कुष्ठरोगको रोकथाम तथा कुष्ठरोगप्रतिको जनभावनामा परिवर्तन ल्याउन स्वास्थ्य शिक्षा दिने/स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

११ एड्स/यौनरोग

- एच.आई.भी./एड्स/यौनरोग रोकथाम सम्बन्धी स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।
- यौनरोग को उपचार गर्ने र शंकास्पद व्यक्तिलाई परामर्श तथा आवश्यक परीक्षणका लागि रेफर गरी पठाउने ।

१२ महामारी नियन्त्रण तथा प्राकृतिक प्रकोप

- आफ्नो कार्यक्षेत्रमा कुनै पनि महामारी फैलिएमा तत्काल नियन्त्रण कार्य सुरु गर्ने र महामारीको बारेमा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा विस्तृत छलफल गराई समुदायलाई सचेत गराउनुका साथै सोबारे माथिल्लो निकायलाई जानकारी गराउने ।
- प्राकृतिक प्रकोपको अवस्थामा आर.आर.टी.संग समन्वय गरी तत्कालै प्रभावित क्षेत्रमा गई आवश्यक सेवा प्रदान गर्ने ।

१३ वातावरणीय सरसफाई

- आफ्नो स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्केको फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्ने र वरपरकोवाताबरण सरसफाई राख्ने ।
- कार्यालय परिसर, सुई, मलहम—पट्टी लगायत स्वास्थ्य सेवा कक्षहरु सफा बनाई राख्ने
- चर्पीको महत्व बुझाई सोको प्रयोग बढाउन समुदायलाई प्रोत्साहित गर्ने ।
- खानेपानी मुहान सफा राख्न जनसहभागिता जुटाउने ।

१४ स्वास्थ्य शिक्षा

- शैक्षिक सामाग्री उपलब्ध गर्ने, सम्भार गर्ने र स्थानीय संचार माध्यमको उचित प्रयोग गर्ने ।
- पोषण, खोप, परिवार नियोजन, सुरक्षित मातृत्व, झाडापखाला, श्वास प्रश्वास, औलो, क्षय, कुष्ठ, कालाजार, एड्स/यौनरोग, व्यक्तिगत तथा वातावरणीय सरसफाई, लैङ्गिक भेदभाव हटाउने आदि विषयमा नियमित स्वास्थ्य शिक्षा दिने ।

१५ गाउँघर क्लिनिक कार्यक्रम

- प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन हुने स्थान निश्चित गराउने ।
- कार्यक्रम सम्बन्धी वडास्तरीय परिचयात्मक गोष्ठीहरु सञ्चालन गर्ने ।
- गाउँघर क्लिनिक व्यवस्थापन समितिको गठन तथा सञ्चालन गर्ने ।
- आवश्यक पर्ने औषधि तथा सम्पूर्ण आवश्यक सामाग्रीहरुको आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।
- सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन लगायतका अन्य निर्धारित सेवाहरु प्रदान गर्ने ।
- सुक्ष्म योजना अनुसार गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन भएको छ वा पर्याप्त संख्यामा सेवा प्रदान गरिएको छ भन्ने कुरा यकिन गर्ने ।

१६ महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका

- जनसंख्या/कार्यक्षेत्रको आधारमा छनौट भएका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुका लागि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- लक्ष्य अनुसार आधारभूत तालिम नियमित रुपमा सञ्चालन गर्ने ।
- कार्यक्रमको अर्धवार्षिक समिक्षा र रिफ्रेसर तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुसंग नियमित भेटघाट गर्ने तथा आमा समुहको बैठकमा नियमित भाग लिने ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई कण्डम, पिल्स, पुनर्जलीय झोल प्याकेट, आईरन चक्की, जिन्क, सिटामोल, भिटामिन ए, प्राथमिक उपचार, शैक्षिक सामग्री तथा अन्य सामानको आपूर्ति व्यवस्था मिलाउने ।

१७ उपचार सेवा

- नियमानुसार १० देखि ५ बजेसम्म नियमित रुपमा बहिरङ्ग सेवा सञ्चालन गर्ने ।
- उपचारको लागि आएका बिरामी जाँच गरी औषधोपचार गर्ने र आवश्यकता अनुसार प्रेषण गर्ने ।
- आधारभूत आकस्मिक उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।
- अन्तरङ्ग उपचार सेवा दिने
- रक्तचाप परीक्षण, धड्कन/नाडी चेक गर्ने, ज्वरो नाप, श्वासप्रश्वास बृद्धि बिकास, तौल उचाई परीक्षण सम्बन्धी सेवा दिने ।
- नसर्ने रोगहरु जस्तै, मुटु सम्बन्धी, दीर्घ श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोग, मधुमेह र उच्च रक्तचापको निदान, उपचार, नियन्त्रण तथा रोकथाम सम्बन्धी क्रियाकलापहरुमा सहयोग गर्ने ।
- ज्वरो, टाउको दुखेको, जीउ दुखेको, खोकी लागेको, पाँच वर्ष मुनीको बच्चा बिरामी, न्यून श्वासप्रश्वास, छाती पोलेको, पेट सम्बन्धी, झाडापखाला, बान्ता, कब्जियत, दिसामा रगत, पिसाबमा रगत, उच्च रक्तचाप, चिनी रोग, मलेरीया सम्बन्धी उपचार र व्यवस्थापन गर्ने ।

१८ अनुगमन

- लक्ष्य, प्रगती, सेवाको कभरेज, मुख्य रोग र स्वास्थ्य समस्या सम्बन्धी चार्ट ग्राफ बनाई डिस्प्ले गर्ने ।
- प्राप्त प्रतिवेदनलाई विश्लेषण गरी प्रत्येक कार्यक्रम तथा गतिविधिको लेखाजोखा गर्न मासिक रुपमा स्टाफ बैठक गर्ने र समीक्षाको आधारमा सम्बन्धित निकायहरुलाई फिडब्याक दिने ।
- माथिल्ला निकायबाट प्राप्त फिडब्याकलाई स्टाफ बैठक राखी छलफल गर्ने र निर्देशानुसार कार्यवाही गर्ने ।

१९ प्रशासनिक कार्य

- आएका सम्पूर्ण चिठीपत्रहरु दर्ता गर्ने र विषयगत फाइल खडा गरी राख्ने ।
- पठाउनु पर्ने पत्रहरु चलानी गर्ने र विषयगत फाईल खडा गरी प्रतिलिपी राख्ने ।
- प्राप्त पत्रहरुमा आवश्यकतानुसार कार्यवाही गर्ने ।
- कर्मचारीको हाजिरी, विदा लगायत सम्पूर्ण व्यक्तिगत रेकर्ड राख्ने ।
- आगन्तुक तथा सुपरीवेक्षण पुस्तिका बनाई सुपरीवेक्षणमा आउनेको राय मन्तव्य लेखाई राख्ने ।
- मातहतका कर्मचारीहरुले आफ्नो कार्य विवरण अनुसार कार्य गराईरहेका छन्भन्ने कुराको यकिन गर्ने।
- सञ्चालक समिति, परिषद्हरु र इकाईहरुको अभिलेख अद्यावधिक राख्ने ।

२० अभिलेख तथा प्रतिवेदन

- व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले लागु गरेका फर्म, कार्डको प्रयोग गरी सम्पूर्ण स्वास्थ्य कार्यक्रम तथा गतिविधिहरुको अभिलेख राख्ने तथा निर्धारित मितिभित्र सम्बन्धित निकायमा प्रतिवेदन पठाउने ।
- आवश्यक पर्ने फर्म, रजिष्टर, कार्डहरु कमसेकम ३ महिनाको लागि स्टक बाँकी हुँदैमा माग गर्ने।

२१ अन्य

- कृषि र वातावरणको क्षेत्रमा अन्य सरोकारवाला पक्षसँग सहकार्य गरी सन्तुलित भोजनको पर्याप्तता, सफा खानेपानी र स्वच्छ वातावरण निर्माणको लागि आवश्यक कार्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्यमा सहयोग गर्ने ।